

יד מהרש"א
מסכת בבא מציעא
פרק השואל
דף צד. – קג.

יחזקאל דוד פאלגער
מוגה על ידי נכדי אברהם ישעיה פאלגער
ז' חנוכה ב' דר"ח טבת תשפ"ב
© Yechezkel Folger 2021

מפתח

דף צד:	4
גמרא תדע דהא שואל כל הנאה שלו	4
תוספות ד"ה אלא אביו	4
דף צה	5
גמרא מה לי קטלא כולה	5
גמרא שם הלכך בשומר שכר	5
דף צה: ודף צו	6
רש"י ד"ה דתניא ותניא איך	6
סוגיא דבעליו עמו בשעת שאלה חלק ב' רש"י ד"ה דתניא	7
תוספות ד"ה ונשאל לו	8
תוספות ד"ה שאל מן האשה	9
תוספות ד"ה בעל פלוגתא	10
דף צו:	10
סוגיא דבעלים קיימא חלק א' תד"ה דאגר מינה	10
סוגיא דבעלים קיימא חלק ב' מסקנא דגמרא בדף צו:	11
סוגיא דבעלים קיימא חלק ג' תד"ה שאלה בבעלים בדף צה:	11
תוספות ד"ה אמר רבא	13
תוספות ד"ה זיל שלים	13
דף צז	13
תוספות בא"ד ולפי זה	13
תוספות ד"ה ביום שהיתה	13
תוספות בא"ד אפילו על דבר	14
דף צז:	14
תוספות בא"ד וילפינן	14
סוגיא דברי ושמא חלק א' תד"ה לימא תהוי תיובתא דרב נחמן	14
סוגיא דברי ושמא חלק ב' תד"ה רב נחמן ור' יוחנן אמרי פטור	15
סוגיא דברי ושמא חלק ג' תד"ה הכא נמי	15
סוגיא דברי ושמא חלק ד' תוספות בא"ד ודוקא	16
דף צח	16
סוגיא דברי ושמא חלק ה' תוספות בא"ד האי לישנא	16
סוגיא דברי ושמא חלק ו' גמרא וסיפא בג'	17
סוגיא דברי ושמא חלק ז' רש"י ד"ה ולרמי בר חמא	18
סוגיא דברי ושמא חלק ח' רש"י בא"ד ואיני יודע לאו כפירה היא	19
סוגיא דברי ושמא חלק ט' תוספות ד"ה משכחת לה	20
סוגיא דברי ושמא חלק י' תוספות בא"ד ואם תאמר	21
דף צח:	22
תוספות ד"ה שאלה בבעלים	22
דף צט	22

..... סוגיא דהכישה במקל חלק א' תד"ה באומר הכישה	22
..... סוגיא דהכישה במקל חלק ב' תד"ה כיון שיצאתה	23
..... תוספות ד"ה וחבירו מותר	24
..... בא"ד היה נראה לר"י	24
..... דף צט:	25
..... גמרא אמר לי' ר' יוחנן	26
..... תוספות ד"ה שמין בית סאה	26
..... דף ק.	26
..... תוספות ד"ה הא מני	26
..... דף ק:	28
..... תוספות ד"ה והא ר' מאיר	28
..... דף קא.	29
..... תוספות ד"ה ולימא לי'	29
..... דף קא:	30
..... תוספות ד"ה בשדה	30
..... דף קב.	30
..... תוספות ד"ה גובתא	30
..... תוספות ד"ה קולט מן האויר	30
..... תוספות ד"ה אי הכי	30
..... דף קב:	30
..... רש"י ד"ה בבא לבית דין	30
..... תוספות ד"ה ובא מעשה	30
..... סוגיא דפירושי קמפרש חלק א' תד"ה הוה אמינא פרושי קמפרש	31
..... סוגיא דפירושי קמפרש חלק ב' גמרא מי אמר שמואל	31
..... דף קג.	31
..... סוגיא דרב נחמן חלק' א' תד"ה נקיטת חמש שנין	31
..... סוגיא דרב נחמן חלק' ב' תוספות בא"ד עשר שנין	32
..... סוגיא דרב נחמן חלק' ג' תוספות בא"ד כדי שלא יחזיק	33

דף צד:

גמרא תדע דהא שואל כל הנאה שלו

בגמ' תדע דהא שואל כל הנאה שלו ואינו משלם אלא קרן כו' מעיקרא נמי לא פסיקא לן לקמן דאינו משלם אלא קרן אלא משום דקרנא עדיפא ולמאי דמסיק וכי ישאל וי"ו מוסיף וילמוד עליון מתחתון כו' ניהא וק"ל:

(1) ברייתא בעמוד ב' כמבואר ברש"י

(א) שלש פרשיות

(i) פרשה ראשונה "כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמור" בשומר חנם נאמרה ופטר בה על הגניבה בשבועה

(ii) פרשה שניה "כי יתן איש אל רעהו חמור או שור או שה" בשומר שכר נאמרה וחייב על הגניבה ופטר על האונסין בשבועה

(iii) פרשה שלישית "וכי ישאל" בשואל נאמרה וחייב בה את האונסין כשאין בעליו עמו ופטר בבעלים

(ב) קשיא – בשלמא פרשה שלישית בשואל נאמרה דמפורש וכי ישאל איש מעם רעהו ונשבר או מת בעליו אין עמו שלם ישלם – אלא פרשה ראשונה בשומר חנם פרשה שניה בשומר שכר איפוך אנא

(ג) תירוץ – מסתברא פרשה שניה בשומר שכר שכן חייב בגניבה ואבידה

(ד) קשיא – אדרבה פרשה ראשונה בשומר שכר שכן משלם תשלומי כפל בטוען טענת גנב שנגנבה הימנו ונמצא שהוא עצמו גנבה וכיון דחומרא היא שדייה להך פרשה אשומר שכר – דאילו פרשה שניה ליכא כפל דהא מיחייב ליה בגניבה ואבידה דמכי טעין נגנבה מחייב עצמו בקרן

(ה) תירוץ

(i) אפילו הכי קרנא בלא שבועה דהיינו הא דפרשה שניה מחייבתו לשלם קרן משאמר נגנבה ואפילו לא נשבע לשקר – חמורה מן פרשה ראשונה שפוטרתו מלשלם קרן אם לא באו עדים שהוא גנבה אף על פי שמחייבתו כפל לאחר שנשבע לשקר ובאו עדים

(ii) תדע דקרנא בלא שבועה עדיפא דהא שואל כל הנאה שלו שבחנם הוא עושה מלאכתו וכו' היה לו להחמיר יותר – וחייבו על טענת גנב קרן בלא שבועה ולא פטרו בשבועה כדי להביאו לידי כפל

(2) מהרש"א

(א) קשיא – בגמרא בדף צה. ילפינן דשואל חייב קרן על טענת גניבה מהא דקרנא עדיפא והיתכן דמצד אחד ילפינן דקרנא עדיפא מחמת דשואל משלם קרן על טענת גניבה, ומצד שני סמכינן על הא דקרנא עדיפא למילף דשואל משלם קרן על טענת גניבה

(ב) תירוץ

(i) להלן בדף צד. סמכינן על וי"ו מוסיף על ענין ראשון (כמבואר שם) למילף אשר גניבה ואבידה דשואל פטור בבעלים וחייב שלא בבעלים

(ii) ותוספות שם בד"ה וי"ו מפרשי דהשתא דאתינן ללימוד זה למילף דשואל חייב בגניבה ואבידה שלא בבעלים לא איצטריך תו סברת קרנא עדיפא

(iii) ומובן דמלימוד זה שפיר מצינן למילף דקרנא עדיפא – ואהא סמכי גמרא בסוגיא דיזן

תוספות ד"ה אלא אביו

תוספות בד"ה אלא אביו ואמו כו' ור' יונתן נמי דאמר כו' דהא אצטריך כדפירש' אלא מסברא קאמר כו' עכ"ל מה שיש לדקדק בזה עיין בחידושנו בחולין בפרק אותו ואת בנו ע"ש:

דף צה.

גמרא מה לי קטלא כולה

[דף צה עמוד א] גמרא מה לי קטלא כולה ומ"ל קטלא פלגא כו' לפי פרש"י בפשיטות טפי ה"ל למימר דכיון דקטלא כולה פסיקא ליה לחייב ל"ל למכתב נמי קטלה פלגא אי לאו לחיובי נמי בקטלא פלגא לחוד ויש ליישב דאיכא למימר דאתא למעוטי קטלה פלגא וה"ק דנשברה אינו חייב עד דמתה ודוחק ולולי פרש"י היה נראה לפרש דה"ק מה לי קטלא כולה מעיקרא דהיינו מתה לחוד ומ"ל קטלא פלגא קודם שמתה ולא אצטריך למכתביה אלא לאשמעי' דבשבורה לחוד נמי חייב ודו"ק:

(1) גמרא החל בדף צד:

- (א) כתיב וכי ישאל איש מעם רעהו ונשבר או מת בעליו אין עמו שלם ואתי "או" לרבות את השבויה
(ב) קשיא – ר' יאשי' בעלמא בעי או לחלק ותיקשי לי' דגם הכא האי "או" מיבעיא ליה לחלק שלא למימר דאינו חייב עד דמיתברא ומתה (שנשברה ולאחר כך מתה) ונמצא דאינו מופנה לרבות את השבויה
(ג) תירוץ – ר' יאשיה הכא לא צריך או לחלק דסברא הוא מה לי קטלה כולה מה לי קטלה פלגא
(2) רש"י לפי הבנת מהרש"א – תרצן פסיקא ליה אשר מתה לחוד חייב (אפילו בלא נשברה מקודם) ומסברא דמה לי קטלה כולה מה לי קטלה פלגא מדייק אשר שבורה לחוד נמי חייב
(3) מהרש"א

(א) קשיא לרש"י – במקום לפרש אשר סברא הוא דחייב על קטלה פלגא (בנשברה לחודה) בפשיטות טפי הוי ליה לתרצן למימר דכיון דקטלא כולה לחוד (אפילו לא נשברה מקודם) פסיקא לן דחייב – מיותר הא דכתיב שבורה כל עיקר אלו אינו חייב אלא בשבורה ומתה (דהרי כבר חייב אהא דמתה) אי לאו דאתי לחיובי נמי בשבורה לחודה אף דלא מתה

(ב) תירוץ בדוחק – אי לאו דרך רש"י דפסיקא ליה לתרצן אשר מתה לחוד חייב וסברא הוא אשר נשבר לחוד נמי חייב – הוה אמינא דאתי קטלה פלגא למילף בהיפוך מסברא אשר נשברה לחוד אינו חייב אלא אם כן בסוף קטלה כולה

(ג) מסקנא דמהרש"א – ולולי פרש"י היה נראה לפרש דאכן לא פסיקא לי' לתרצן דמתה לחוד חייב אלא מהאי טענה גופה דמה לי קטלה כולה מה לי קטלה פלגא דמשמעו דלא איצטריך קרא למילף דאינו חייב עד דמתברא ומתה דמה לי קטלה כולה מעיקרא דהיינו מתה לחוד ומה לי קטלה פלגא קודם שמתה ולא איצטריך למיכתבי' אלא לאשמעינן דבשבורה לחוד נמי חייב

גמרא שם הלכך בשומר שכר

שם הלכך בש"ש ובשואל לחיובא אתיא בק"ו מש"ח אבל בבעלים כו' מגופיה ודאי נמי דהוה שפיר אתי לחיובי פשיעה בשומר שכר ובשואל דלא גרע מגניבה ואבידה בלא פשיעה בש"ש ושבורה ומתה בלא פשיעה בשואל אלא דא"כ ליכא לחיובי אלא שלא בבעלים ומה"ט אצטריך למ"ד פשיעה בבעלים בש"ש דרשה דלפני פניו לפטור נמי בש"ח דאי לאו הכי הוה אתי לחיובי פשיעה בבעלים בש"ש ובשואל מש"ח וק"ל:

(1) גמרא כמבואר ברש"י

(א) איתמר פשיעה בבעלים (אחד מן השומרים שפשע כשהיו בעלים במלאכתו) פליגי בה רב אחא ורבינא

(ב) חד אמר חייב וחד אמר פטור

(ג) מאן דאמר חייב קסבר

(i) מקרא (אם בעליו עמו לא ישלם דכתיב בשואל) נדרש לפניו (אשומר שכר בהיקשא) ולא לפני פניו (אשומר חנם) הלכך אם בעליו עמו אשומר חנם לא כתיב ושומר חנם חייב בפשיעה אפילו בבעלים

(ii) ופשיעה נמי בשומר שכר ובשואל לא כתיב אלא אתיא מקל וחומר משומר חנם דקבענו דחייב בפשיעה אפילו בבעלים – ולכן מקל וחומר זאת מן שומר חנם ילפינן אשר אף שומר שכר ושואל חייבין בפשיעה אפילו בבעלים

(iii) וכי כתיב אם בעליו עמו לא ישלם אהנך חיובי דכתיבי בשומר שכר ובשואל בהדיא

(2) מהרש"א

(א) ובזה מובן נמי דאיצטריך למילף חיוב פשיעה לשומר שכר ושואל מקל וחומר מן שומר חנם – ודלא סגי למיסמך אהא דמסברא לא גרע פשיעה מגניבה ואבידה בשומר שכר ומשבורה ומתה בשואל

(ב) דאלו הוי סמכינן על "לא גרע" מוכרח היינו להסיק דפשיעה בבעלים פטור בשומר שכר ושואל דהרי גניבה ואבידה בשומר שכר ואונס בשואל (דעליהן סומכים למילף חיוב פשיעה מטעם לא גרע) הם גופייהו מיהת פטורים בבעלים מכח מקרא נדרש לפניו

(3) המשך דגמרא – מאן דאמר פשיעה בבעלים פטור בכל השומרים סבר מקרא דריש נמי לפני פניו למיפטר נמי שומר חנם בפשיעה בבעלים

(4) מהרש"א – דאי לאו הכי ושומר חנם הי' חייב בפשיעה בבעלים הוי ילפינן מינה באותה קל וחומר ליחייב שומר שכר ושואל בפשיעה אפילו בבעלים כעין שומר חנם

דף צה: ודף צו.

רש"י ד"ה דתניא ותניא אידך

[דף צה עמוד ב] בפרש"י בד"ה דתניא ותניא אידך ל"ג כו' תרוייהו קראי כדדרשי' ברישא [לפי גרסת מהרש"א ברש"י] כו' עכ"ל משום דבברייתא קמייתא מפורש טפי למדרש תרוייהו קראי דשאלה פוטרותו (ושכירות) [ושבורה] אינה פוטרותו כדקתני בקמייתא מה ת"ל אין בעליו עמו לומר לך היה עמו בשעת שאלה א"צ כו' היה עמו בשעת שבורה ומתה צריך כו' לכך קאמר דבכל חדא מהנך מתני' דלעיל כלומר דגם בבתרייתא דרשינן תרוייהו קראי כדדרשינן ברישא דהיינו בקמייתא ומהרש"ל הגיה בזה ואין צורך ודו"ק:

(1) קראי

(א) פסוק א' – וכי ישאל איש מעם רעהו ונשבר או מת בעליו אין עמו שלם ישלם

(ב) פסוק ב' – אם בעליו עמו לא ישלם

(2) ברייתא קמייתא

(א) ממשמע שנאמר בפסוק ב' אם בעליו עמו לא ישלם איני יודע שאם בעליו אין עמו שלם ישלם (בתמיה) אלא מה תלמוד לומר בפסוק א' ונשבר או מת בעליו אין עמו שלם ישלם

(ב) לומר לך

(i) היה בעליו עמו בשעת שאילה (אז ליפטר) לא בעי להיות עמו בשעת שבורה ומתה

(ii) היה עמו בשעת שבורה ומתה (אז ליפטר) בעי להיות עמו בשעת שאילה

(3) ברייתא בתרייתא

(א) ממשמע שנאמר בפסוק א' ונשבר או מת בעליו אין עמו שלם ישלם איני יודע שאם בעליו עמו לא ישלם (בתמיה) אלא מה תלמוד לומר בפסוק ב' אם בעליו עמו לא ישלם לומר לך כיון שיצאה מרשות משאיל שעה אחת בבעלים ומתה פטור

(4) גמרא

(א) רב המנונא – לעולם הוא חייב עד שיהו בבעלים משעת שאילה עד שעת שבורה ומתה

(ב) מקשי לרב המנונא מהא דתניא בברייתא קמייתא והדר מקשי ל' מהא דתניא אידך ברייתא בתרייתא

(5) רש"י בד"ה "ורבא מתריק"

(א) דתניא ו"תניא אידך" לא גרסינן

(ב) דבכל ברייתא שייכי תרוייהו קראי בין פסוק א' בין פסוק ב' כדדרשינן ברישא

(6) מהרש"א

(א) שאלה – למה מדייק רש"י "כדדרשינן ברישא" – כלומר בברייתא קמייתא

(ב) תשובה

(i) משום דברייתא קמייתא מפורש טפי למדרש תרוייהו קראי דשאלה בבעלים פוטרותו ושאלה בשעת שבורה אינה פוטרותו

(ii) דקתני בקמייתא מה תלמוד לומר אין בעליו עמו לומר לך "היה עמו בשעת שאילה וכו' אין צריך וכו' היה עמו בשעת שבורה ומתה צריך כו"

(iii) מה שאין כן ברייתא בתרייתא דמסיימת "לומר לך כיון שיצאה מרשות משאיל שעה אחת בבעלים ומתה פטור" דלא מפורש בהדיא אשר "היה עמו בשעת שאילה אין צריך כו" היה עמו בשעת שבורה ומתה צריך וכולי"

(iv) לכך מפרש רש"י דגם בברייתא דרשינן תרוייהו קראי כדדרשינן "ברישא" דהיינו בקמייתא

סוגיא דבעליו עמו בשעת שאלה חלק ב' רש"י ד"ה דתניא

[דף צו עמוד א] בד"ה דתניא כו' וקא נקיט קראי איפכא לאו דוקא ונראה בעיני שטעו בגירסא כו' דהא מתניתין קמייתא כר' יאשיה כו' עכ"ל פי' לפירושו דטעו בה מדנקט אביי מתחילה קרא דבעליו אין עמו לפטור בחדא והיינו כברייתא קמייתא דקאמר מת"ל בעליו אין עמו לומר לך היה עמו בשעת שאלה א"צ להיות עמו בשעת שבורה כו' דמשמע דלפטור בחדא יליף לה מבעליו אין עמו דהיינו כר' יאשיה ורבא דנקט איפכא קרא דבעליו עמו בתחילה לפטור בחדא והיינו כבתרייתא דקאמר מת"ל אם בעליו עמו לומר לך כיון שיצאה מרשות משאיל שעה אחת בבעלים פטור דמשמע דלפטור בחדא יליף לה מבעליו עמו והיינו כר' יונתן ודו"ק:

(1) המשך דגמרא לשיטת אביי כמבואר ברש"י

(א) אביי סבר כר' יאשיה דאמר בכל מקום שהזכיר שני דברים ופסק עלייהו דין או איסור בעינן חלוק ולא משמע ליה לפרושי אחד אחד בפני עצמו

- (ב) ולכן מתרץ אביי לקראי דלעיל כר' יאשיה ככה
- (i) בעליו אין עמו שלם ישלם (דהיינו פסוק א' דלפסוק זו נחתא ברייתא בתרייתא תחלה) טעמא דליתא בתרוייהו שלא היה עמו לא בשעת שאילה ולא בשעת שבורה ומתה דעל כרחק לר' יאשיה אתרוייהו קאי – הא ישנו באחד מהן לא ישלם
- (ii) והא כתיב (בפסוק ב') אם בעליו עמו דמשמע נמי אתרוייהו ישנו בזו וישנו בזו הוא דלא משלם הא איתיה בחדא מינייהו משלם
- (iii) הא כיצד על כרחק יש בהן אחת שפוטרתו ויש בהן אחת שאינו פוטרתו ומאי היא שאלה פוטרתו שכירות אינה פוטרתו ולקמן פריך איפוך אנא ומיישבי בדרך שאינה מענייננו
- (2) המשך דגמרא לשיטת רבא
- (א) רבא מתרץ להו בתר דעתיה דר' יונתן דמשמע נמי אחד אחד לעצמו ומיהו אפילו הכי מצינו למילף שפיר דחדא מינייהו הוא דבעינן
- (ב) דתניא בעליו עמו לא ישלם (דהיינו פסוק ב' דלפסוק זו נחתא ברייתא קמייתא בתחלה) אשר לר' יונתן משמע דאיתיה בתרוייהו ומשמע נמי דכי איתיה בחדא וליתיה בחדא פטור – וכתיב בעליו אין עמו שלם ישלם משמע דליתיה בתרוייהו ומשמע נמי דכי איתיה בחדא וליתיה בחדא חייב – לומר לך היה עמו בשעת שאלה אין צריך להיות עמו בשעת שבורה ומתה היה עמו בשעת שבורה ומתה צריך להיות עמו בשעת שאלה
- (3) רש"י – והא דמפיק בהא דרבא וקא נקיט קראי איפכא לאו דוקא ונראה דמפרשים טעו בגירסא דסברי דהא מתניתין קמייתא כר' יאשיה וההיא מתרץ אביי ובתרייתא כר' יונתן וההיא תירץ רבא ולא היא דכל כמה דנקטיה להו לקראי בין כסדר בין הפוך בין לר' יאשיה בין לר' יונתן חדא דרשא היא למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה ותרוייהו מתניתא מתרץ אביי כר' יאשיה ורבא כר' יונתן
- (4) מהרש"א – פירוש לדברי רש"י
- (א) כיון דאביי מפרש בתחלה פסוק ב' דהיינו דרך דברייתא קמייתא נקטי כמה מפרשים דמוכרח אשר אביי אזל בדרך ברייתא קמייתא
- (ב) ולאידך גיסא כיון דרבא מפרש בתחלה פסוק א' דהיינו דרך דברייתא בתרייתא נקטי כמה מפרשים דמוכרח אשר רבא אזל בדרך ברייתא בתרייתא
- (5) ולכן מפרש רש"י אשר בקושטא מצי אביי נמי למידק דיניה לר' יאשיה מברייתא בתרייתא ומצי רבא נמי למידק דיני' לר' יונתן מברייתא קמייתא

תוספות ד"ה ונשאל לו

תוס' בד"ה ונשאל לו א' מהן תימה כו' שאילה בבעלים אין סברא לפטור והוי כחידוש כו' עכ"ל ובהכי ניחא אמאי לא מבעיא ליה בהיפך כולו אין בעליו עמו וליכא או דלמא מההיא פלגא דידיה מיהא מיחייב מיהו מדברי הרי"ף שסתם בהך איבעיא לפטור בכולו דספק ממונא להקל למחזיק כמ"ש הנ"י נראה לומר שהוא מפרש דבהיפך נמי קמבעיא ליה לפטור בכולה וחדא מתרתי אבעיות נקט ותו לא מידי ודו"ק:

(1) קראי

(א) פסוק א' – וכי ישאל איש מעם רעהו ונשבר או מת בעליו אין עמו שלם ישלם

(ב) פסוק ב' – אם בעליו עמו לא ישלם

(2) גמרא

(א) איבעיא דרך א' – בעי רמי בר חמא שאל שואל מבעלים שותפין ונשאל לאותו השואל אחד מהני בעלים מהו כולו בעליו בעינן למיפטר מפסוק ב' (אם בעליו עמו לא ישלם) והא ליכא או דלמא מההיא פלגא דבעלים דנשאל לו מיהו מיפטר

(ב) שים לב דבדרך א' מבעי לי' אלו שואל לא מיפטר כלל או דמיפטר חציו אבל הא ודאי דלא מיפטר כולו

(3) תוספות ד"ה ונשאל לו אחד מהן

(א) קשיא – מאי קמיבעיא ליה – כיון דאם נשאלו לו כל הבעלים מיפטר כולו מסתבר דהשתא דנשאל לו פלגא דבעלים מיפטר חציו כדאמרין במרובה חמשה בקר אפילו חמשה חצאי בקר

(ב) תירוץ – התם בחמשה חצאי בקר סברא הוא שישלם לפי מה שגנב אבל שאילה בבעלים אין סברא לפטור והוי כחידוש ואין לך בו אלא חידושו

(4) מהרש"א

(א) לפי תירוץ תוספות

(i) נתיישב נמי קושיא זו – למה לא מבעיא ליה בהיפך (דרך ב') מן פסוק א' (בעליו אין עמו שלם ישלם)

(1) צד א' – כולו בעלים בעינן דאין לו ליחייב וליכא (דהרי איכא פלגא דבעלים) ולכן מיפטר כולו

(2) צד ב' – חייב חציו

(ii) דתריץ – דלהסיק דליחייב חציו אינו חידוש ודומה לחמשה חצאי בקר ופשיטא דחייב חציו

(ב) השתא

(i) רי"ף פסק דפטור בכולו דספק ממונא להקל לטובת מחזיק

(ii) ונראה דסבירא לי' (שלא כתוספות) אשר רמי בר חמא כיוון נמי לאיבעיא בדרך ב' וחדא מתרתא איבעיות נקט וכיון דספק ממונא להקל פסק כצד א' של דרך ב' דמיפטר כולו

תוספות ד"ה שאל מן האשה

בד"ה שאל מן האשה כו' וי"ל דאין הבעל יכול להשאיל או למכור כו' כדאמר רבא בהאשה כו' עכ"ל לגבי שאלה ליתא התם הכי אלא לגבי מכירה אלא שהתוס' מזמין בתירוץ שאלה למכירה לפי הטעם דקאמר משום רווחא דביתא ולתירוצם שני א"נ ה"ק שאל מן האיש כו' צ"ל דאיכא לפלוגי דליכא האי טעמא בשאלה כמו במכירה וק"ל:

(1) גמרא דידן – שקלי וטרי בגוונא דמי ששאל מן האשה פירות נכסי מלוג

(2) תוספות

(א) קשיא כמבואר בתוספות הרא"ש – למה צריך השואל רשות מן האשה הלא פירות נכסי מלוג דבעל הם והוא יכול להשאילן ולא האשה

(ב) תירוץ ראשון – כדי שיהא רווחא לביתא (דהיינו כדי שיכניס הפירות לביתו ויהא מזון מצוי ויטיב לאשתו) אין הבעל יכול להשאיל או למכור פירות נכסי מלוג בלא רשותה כדאמר רבא לגבי מכירת פירות נכסי מלוג בפרק האשה שנפלו

(ג) תירוץ אי נמי – משמעו דשאל מן האיש (בלי רשות האשה) פירות נכסי מלוג אשר הני נכסי מלוג של אשתו הן

(3) מהרש"א

(א) אף על גב דבפרק האשה שנפלו לא קאמרי אלא דאין הבעל יכול למכור פירות נכסי מלוג מטעם רווחא דביתא – מכל מקום בתירוץ ראשון מדמין בתירוצם שאילה למכירה דנקטי דטעם רווחא דביתא יש לו מקום בשאילה כמו במכירה

(ב) ולתירוץ "אי נמי" נקטי דבקושטא יש לחלק בין שאילה למכירה ולכן השואל מן האיש לא צריך לרשות האשה והוכרחו תוספות לפרש דגמרא דידן משמעו דשאל מן האיש (בלי רשות האשה) פירות נכסי מלוג אשר הני נכסי מלוג של אשתו הן

תוספות ד"ה בעל פלוגתי'

בד"ה בעל פלוגתיה כו' דאיכא מ"ד דפליגי דמר דריש תחתיו כו' עכ"ל כצ"ל וע"ש בפ' החובל ובפ' ח"ה ודו"ק:

דף צו:

סוגיא דבעלים קיימא חלק א' תד"ה דאגר מינה

[דף צו עמוד ב] בד"ה דאגר מינה כו' וה"ה דמצי למימר דשאל מינה פרה כו' עכ"ל דע"כ תלמודא לא מפליג ובכל גוונא אית ליה דמפקע אפי' בשאל ממנה ונסבה ושוכר הוי דפיחת מלהתחייב באונסין דאל"כ הוה מוקמי ליה תלמודא אבעייתו בהכי והיינו משום דמסתבר להפקיע טפי בשאלה וחזר ושכרה ובשכרה וחזר ושאלה דהוי מילתא אחריתא ועיין עוד בזה לקמן:

(1) גמרא – יבואר בתוספות ומהרש"א בסמוך

(א) בעי רמי בר חמא בעל בנכסי אשתו שואל בבעלים הוי או שוכר בבעלים הוי

(ב) בתחלת סוגיין מפרש רבא לאיבעיא דרמי בר חמא ככה

(i) בעל דשכר פרה מינה דאשה שלא בבעלים והדר נסבה

(1) צד א' – האם בעל משנסבה נעשה שואל ולכן אתיא שמירה שניה (שאילה בבעלים) ומפקעא לשמירה ראשונה (שכירות שלא בבעלים)

(2) צד ב' – האם בעל משנסבה נעשה שוכר ולכן שמירה ראשונה דשכירות שלא בבעלים כדקיימא קיימא

(2) תוספות – והוא הדין דמצי רבא לאוקי לאיבעיא דרמי בר חמא בדרך ב'

(א) בעל דשאל פרה מינה דאשה שלא בבעלים והדר נסבה

(i) צד א' – האם בעל משנסבה נעשה שוכר ולכן אתיא שמירה שניה (שכירות בבעלים) ומפקעא שמירה ראשונה (שאילה שלא בבעלים)

(ii) צד ב' – האם בעל משנסבה נעשה שואל ולכן שמירה ראשונה דשאילה שלא בבעלים כדקיימא קיימא

(3) מהרש"א

(א) להבנת תוספות

(i) שמירה ראשונה משמעו שמירה שלא בבעלים לפני שנסבה

(ii) שמירה שניה משמעו שמירה בבעלים משנסבה

(iii) נקטי בגמרא דכל שמירה ראשונה דשונה משמירה שניה (בין בשאלה שלא בבעלים לפני שנסבה ומשנסבה אלו נעשה שוכר בבעלים – בין בשכירות שלא בבעלים לפני שנסבה ומשנסבה אלו נעשה שואל בבעלים) הוי שמירה שניה "מילתא אחריתא" ולכן מפקעא שניה מראשונה דאלו היתה ראשונה שאילה שלא בבעלים נעשית שוכר בבעלים ואלו היתה ראשונה שכירות שלא בבעלים נעשית שאילה בבעלים

(iv) ונקטי נמי בפשיטות דבכל שמירה שניה דאינה שונה משמירה ראשונה לא הוי שניה מילתא אחריתא ולכן לא מפקעא שניה ראשונה

(ב) קשיא לתוספות – דלמא נקטי גמרא דבשאלה שלא בבעלים ונסבה אלו נעשה שוכר – דהגם דשניה הוי מילתא אחריתא – מכל מקום לא מפקעא מראשונה מחמת דפיחת משמירה ראשונה

(ג) תירוץ

(i) אלו קסברי גמרא ככה הוי לה לגמרא להוסיף לאיבעיא דרמי בר חמא בבעל דשאל פרה מינה דאשה שלא בבעלים והדר נסבה – דאף אלו נקטינן דנעשה שוכר צריכין עוד למיבעי

(1) צד א' – האם אתיא שמירה שניה (שכירות בבעלים) ומפקעא שמירה ראשונה (שאילה שלא בבעלים) מחמת דשניה הוי מילתא אחריתא

(2) צד ב' – הגם דהוי מילתא אחריתא מכל מקום לא מפקעא מראשונה מחמת דפיחת משמירה ראשונה

(ד) ומסיים מהרש"א והיינו משום דנקטי גמרא דמסתבר טפי להפקיע בשאלה וחזר ושכרה ובשכרה והדר שאלה דהוי מילתא אחריתא ואין מן הענין דפיחת משמירה

סוגיא דבעלים קיימא חלק ב' מסקנא דגמרא בדף צו:

מסקנא דגמרא בדף צו: – אין לאוקי איבעיא דרמי בר חמא כדבעי רבא לפרשה – דמאי שנא דאי שואל הוי דאתי שאלה בבעלים מפקעא שכירות שלא בבעלים אי שוכר נמי הוי תיתי שכירות בבעלים תיפקע שכירות שלא בבעלים

סוגיא דבעלים קיימא חלק ג' תד"ה שאלה בבעלים בדף צח:

[דף צח עמוד ב] בד"ה שאלה בבעלים כו' משמע אבל שכרה בבעלים וחזר כו' פשיטא דשכירות כדקיימא קיימא כו' עכ"ל הכי משמע להו דטפי מפקיע בשכרה וחזר ושאלה או שאלה וחזר ושכרה משכרה וחזר ושכרה או שאלה וחזר ושאלה ובהכי ניחא לפי תירוצם דלא בעי למימר לעיל דהכי קמבעיא ליה לרמי בר חמא אי שוכר הוה ומפקיע מגזרת הכתוב או שואל הוי ואינו מפקיע דכיון דאי שוכר הוי והוי שכרה וחזר ושכרה מפקיע מכ"ש דבשאלה וחזר ושכרה דמפקיע אבל הכא דגזרת הכתוב דמתחבר לבעלים הראשונים בשכרה וחזר ושכרה קמיבעיא ליה שפיר בשאלה וחזר ושכרה ובשכרה וחזר ושאלה אי מתחבר נמי לבעלים כמו בשכרה וחזר ושכרה משום דשכירות בשאלה נמי מישך שייכי ושאלה נמי שייכא במקצת או נימא כיון דשאלה ושכירות מלתא אחריתא נימא דמפקיע הבעלים ואינו מתחבר ודו"ק:

(1) הקדמה – להלן נדין בגוונא דשמירה ראשונה היתה בבעלים ושמירה שניה היתה שלא בבעלים דהיינו היפוך דאיבעיא דרמי בר חמא דעסקנו בה בחלק א'

(2) גמרא בדף צח: כמבואר ברש"י

(א) בעי ר' אבא בר ממל – שאלה בבעלים והדר שכרה שלא בבעלים ונגנבה או אבדה בימי שכירות

- (i) צד א' – שמירה שניה (שכירות שלא בבעלים) לחודה קיימא ומילתא אחריתא הוי ומפקעא שמירה ראשונה (שאילה בבעלים) – וחייב
- (ii) צד ב' – שכירות בשאלה מישך שייכא כל חיובי שוכר דגניבה ואבידה ישנן בשואל ולא הוסיף כלום ומחמת משיכה ראשונה באו לו ולא לחודה קיימא ולא הוה מילתא אחריתא אלא מתחברת עם שמירה ראשונה (שמירה בבעלים) ולא מפקעא לה – ופטור
- (ב) ואם תמצא לומר שכירה בשאלה מישך שייכי – שכרה בבעלים שאלה שלא בבעלים מהו שאלה בשכירות ודאי לא שייכא או דלמא כיון דשייכא במקצת כמאן דשייכא בכולה דמי
- (3) רש"י שם לביאור "שייכות ומקצת שייכות"
- (א) בשאלה בבעלים והדר שכרה שלא בבעלים
- (i) מי אמרינן שכירות לחודה קיימא ומילתא אחריתא היא ואף על גב דכי משך לה מעיקרא בבעלים היא ותו לא הדר משך לה מיחייב ליה דבשעת שכירות ברשותו היתה ולא מיחסרא משיכה וקני חצירו באמירה ולעולם קנין אחריתי היא ושלא בבעלים היא
- (ii) או דלמא שכירות בשאלה מישך שייכא כל חיובי שוכר דגניבה ואבידה ישנן בשואל ולא הוסיף כלום ומחמת משיכה ראשונה באו לו והיא בבעלים הואי ופטור
- (ב) בשכרה בבעלים וקודם שהחזירה חזר ושאלה ממנו שלא בבעלים ומתה כדרכה וחיוב זה לא מחמת משיכה ראשונה בא עליה דהא חיוב שאלה לא שייך בשכירות – מהו
- (i) מי אמרינן שאלה לענין אונסין בשכירות ודאי לא שייכא וחיוב דמחמת קנין שלא בבעלים בא לא
- (ii) או דלמא כיון דשייכא במקצת דחיוב גניבה ואבידה שעליו יש לתלות במשיכה ראשונה כמאן דשייכא בכולה דמי ופטור אף באונסין
- (ג) שים לב דהני סברות אין להן מקום באיבעיא דרמי בר חמא דהתם שמירה שניה בדין נסבה תלוי' ואין להן ענין לקנין
- (4) תוספות
- (א) קשיא
- (i) מאיבעיא דר' אבא בר ממל בסוגיא דידן משמע (מטעם דמבאר מהרש"א בסמוך) אבל שכרה בבעלים וחזר ושכרה שלא בבעלים פשיטא דשמירה ראשונה כדקיימא קיימא
- (ii) ותיקשי דמאי שנא דלגבי איבעיא דרמי בר חמא בדף צו: דעסקנו בה בחלק א' מסקי בגמרא (כמבואר לעיל בחלק ב') דמי ששכר מאשה שלא בבעלים והדר נסבה – אז אלו שוכר בבעלים הוי משנסבה אתיא שכירות בבעלים דשניה ומפקעא שכירות שלא בבעלים דראשונה אלמא אין שניה מתחברת עם הראשונה
- (ב) תירוץ – גזירת הכתוב בשכרה והדר שכרה דדינו בבעלים כל היכא דאיכא בעלים או בראשונה או בשניה
- (5) מהרש"א
- (א) תוספות נקטי בקושיתיהו אשר מאיבעיא דר' אבא בר ממל משמע אבל שכרה בבעלים וחזר ושכרה שלא בבעלים פשיטא דשמירה ראשונה כדקיימא – והיינו משום דנקטי דטפי הוי מילתא אחריתא בשכרה וחזר ושאלה או שאלה וחזר ושכרה וחזר ושכרה או שאלה וחזר ושכרה – שים לב דכבר אזל מהרש"א בשיטה זו בסוף חלק א'
- (ב) ובהקדמה זו מצינן ליישב קושיא דלהלן

(i) ניהדר ללשון דגמרא לפירוש רבא לאיבעיא דרמי בר חמא בחלק א' ככה אגר מינה פרה והדר נסבה שואל הוי או שוכר הוי שואל הוי ואתיא שאלה בבעלים ומפקעא שכירות שלא בבעלים או דלמא שוכר הוי ושכירות כדקיימא קיימא

(ii) ותיקשי לחידוש תוספות דמגזרת הכתוב בשכרה והדר שכרה דדינו בבעלים כל היכא דאיכא בעלים או בראשונה או בשניה – למה לא מפרש רבא לאיבעיא דרמי בר חמא בהיפוך כדלהלן

(1) צד א' – האם בעל משנסבה נעשה שואל ולכן לא מפקעא שמירה שניה (שאיילה בבעלים) לשמירה ראשונה (שכירות שלא בבעלים) מחמת דליכא גזרת הכתוב אלא בתרווייהו בשכירות

(2) צד ב' – האם בעל משנסבה נעשה שוכר ולכן שמירה שניה דשכירות בבעלים מפקעא מגזרת הכתוב לשכירות ראשונה שלא בבעלים

(ג) ברם לפי הקדמה דלעיל מובן דלא בעי גמרא ללכת בדרך זו דכיון דאי שכרה וחזר ושכרה מגזרת הכתוב מפקיע מצד גזרת הכתוב או מצד איזו טעם שיהיה מכל שכן דבשאלה וחזר ושכרה דמפקיע ולכן לא יתכן צד א' דאיבעיא זו

(ד) אבל כד דייקת בלשון איבעיא דר' אבא בר ממל שפיר מצינן ליישבה לפי חידוש תוספות ממש דמיבעיא לי' דכיון בשכרה בבעלים והדר שכרה שלא בבעלים ודאי מפקיע שמירה ראשונה לשניה מגזרת הכתוב האם אף על גב דבשאלה והדר שכרה ליכא גזרת הכתוב מכל מקום מפקיע מחמת דהוי מילתא אחריתא או דלמא לא הוי מילתא אחריתא מחמת דשכירות בשאיילה מישך שייכא ויש לשאיילה זו "טעם" שכירות ואם תימצוי לומר דלא הוי מילתא אחריתא משום דמישך שייכא תיבעיא מיהת בתחלתה בשכירות והדר בשאיילה (דלא שייכא אלא במקצת) האם חשיבא כמילתא אחריתא

תוספות ד"ה אמר רבא

בד"ה אמר רבא כו' דלא ניחא לה דליקנו בנשואין אלא היתר שתקנו לו חכמים ואפילו לקחתה כו' עכ"ל פי' דלא ניחא לה כלל דליקנו אפי' דהיתירא בנשואים אלא דע"כ היתר תקנו לו חכמים ואפילו לקחתה ונתנם לו בידיים אינה מועלת כו' דסבורה ליתן לו את שלו מתקנת חכמים ומהרש"ל הגיה בגמרא לאין צורך וק"ל:

תוספות ד"ה זיל שלים

בד"ה זיל שלים כו' ורב אית ליה אף לשואל שמין כו' עכ"ל הכי איתא התם לפי המסקנא דמדשתק רב ש"מ דאף שמין קאמר ומהרש"ל הגיה אין שמין כו' והיינו למאי דס"ד מעיקרא ואין צורך להגיה וק"ל:

דף צז.

תוספות בא"ד ולפי זה

דף צז עמוד א' בא"ד ולפי"ז הא דפליג ר"א כו' יש להוכיח דשינוי אינו קונה כו' עכ"ל אבל לפרש"י י"ל דר"א נמי סבר דהפחת משעת שבירה הוא לגזלן דשינוי קונה ולא פליג וקאמר דשמין דהיינו דא"צ לשלם נרגא ממש וק"ל:

תוספות ד"ה ביום שהיתה

בד"ה ביום שהיתה כו' ועי"ל דאין מגלגלין כשטוען תובע טענת שמא אלא בדבר שדומה קצת כו' עכ"ל ובזה מיתרצא מציעתא (וסיפא) ושנויא קמא צריכים לשנויי רישא כו' לשון הרא"ש ע"ש:

תוספות בא"ד אפילו על דבר

בא"ד אפילו על דבר שאינו דומה אמת כו' עכ"ל כצ"ל:

דף צז:

תוספות בא"ד וילפינן

[דף צז עמוד ב] בא"ד וילפינן נמי דמגלגלין בטענת ודאי אפילו בדבר שאינו דומה כיון דהויא כעין העיקר כו' עכ"ל ק"ק דהדרא קושיין אמאי אין מגלגלין נמי הכא טענת ספק אף על פי שאינו דומה כיון דהוי כעין העיקר דמתה כדרכה אינו דומה ומשביעין מספק ודו"ק:

סוגיא דברי ושמא חלק א' תד"ה לימא תהוי תיובתא דרב נחמן

תוס' בד"ה לימא תהוי כו' א"נ רב נחמן א"ש כסומכוס דמודה כו' דליכא דררא דממונא דהמע"ה כו' עכ"ל ובתירוצם נמי מיתרצא הך קושיא כיון דלרבנן ברי נגד שמא יחלוקו אפי' בליכא דררא דממונא דלא מפלגינן בפרק ח"ה בין דאיכא דררא דממונא ובין דליכא דררא דממונא אלא לסומכוס אבל לרבנן לא מפלגינן וא"כ לסומכוס נמי בליכא דררא דממונא אינו אלא יחלוקו דהא לא פליג עלייהו בליכא דררא דממונא וקשיא לרב נחמן דאמר המע"ה ודו"ק:

(1) משנה דידן

(א) רישא – ברי ושמא ברי עדיף ולא אמרינן המוציא מחבירו עליו הראיה

(ב) סיפא – שמא ושמא יחלוקו ובגמרא מוקי לה כסומכוס

(2) גמרא – לרב נחמן ברי ושמא לאו ברי עדיף ולא משלם נתבע כלום דהמוציא מחבירו עליו הראיה ומקשי בגמרא לימא דמשנה תיהוי תיובתא דרב נחמן דקסבר בברי שמא (מנה לי בידך והלא אומר איני יודע) פטור דהמוציא מחבירו עליו הראיה

(3) תוספות

(א) משמע אשר בבריא ושמא יאמר סומכוס דנתבע משלם הכל ונמצא דרישא דמשנה נמי אתיא כסומכוס

(ב) קשיא א' לקושיא דגמרא – אם כן מצינן למימר דרב נחמן בשיטת רבנן אזיל והם קסברי דהמוציא מחבירו עליו הראיה

(ג) תירוץ לקשיא א' – מסברא שאינה מעניננו מסתבר דרבנן סברי דבברי ושמא יחלוקו ולכן אין לאוקי רב נחמן כרבנן

(ד) קשיא ב' לקושיא דגמרא – בגוונא דר' נחמן ליכא דררא דממונא (כיון דכלא טענותיהם אין ספק לבית דין) ודלמא בגוונא זו מודה סומכוס דהמוציא מחבירו עליו הראיה ולא גבי כלום ולכן מצינן לאוקי רב נחמן כסומכוס

(4) מהרש"א

(א) בדרך תירוץ א' דרבנן סברי בברי ושמא יחלוקו מיושב נמי דלא מצינן לאוקי לרב נחמן כסומכוס ולכן מיושב נמי קשיא ב'

(ב) דמבואר בחזקת הבתים דרבנן לא מפלגי בין היכא דאיכא דררא דממונא להיכא דליכא דררא דממונא ואשר סומכוס לא פליג ארבנן בדליכא דררא דממונא – ומזה יוצא אשר לסומכוס בברי ושמא יחלוקו בדליכא דררא דממונא שלא כרב נחמן

סוגיא דברי ושמא חלק ב' תד"ה רב נחמן ור' יוחנן אמרי פטור

בד"ה רב נחמן כו' דאל"כ כל נתבע יאמר איני יודע ויהיה פטור כו' עכ"ל אף על גב שאין כאן מגו דאין עושה אדם ברצון מסופק כמ"ש התוס' לעיל אלא דר"ל דאל"כ לא הועילו חכמים בתקנתם שבועת היסט דיאמר איני יודע וא"כ מסתמא גם בכאן תקנו שבועת היסט לישבע איני יודע וק"ל:

- (1) גמרא – מנה לי בידך והלה אומר איני יודע רב נחמן ור' יוחנן אמרי פטור
  - (2) תוספות – בבבא קמא ובפרק קמא דכתובות פירוש רש"י פטור היינו קודם שניתקנה שבועת היסט אבל אחר שניתקנה שבועת היסט חייב לישבע שאינו יודע דאם לא כן כל נתבע יאמר איני יודע ויהיה פטור מכלום
  - (3) מהרש"א
- (א) שאלה – האם כיוונו תוספות דמוכרח לקבוע שבועת היסט אף בטוען איני יודע דאי לאו הכי כל נתבע יהא נאמן בכופר הכל מיגו דמצי טעין אינו יודע ליפטר בלי שבועה
- (ב) תשובה – לא יתכן – דקבעו תוספות בד"ה רב הונא שאין אדם עושה עצמו ברצון מסופק כי אז נראה שהתובע אומר אמת שטוענו ברי והוא טוען איני יודע
- (ג) אלא תוספות רצונם לומר דאי לאו דתקנו חכמים שבועת היסט אז אף למאן דטוען איני יודע לא הועילו חכמים בתקנתן דכל נתבע יהא נאמן באומר איני יודע

סוגיא דברי ושמא חלק ג' תד"ה הכא נמי

בד"ה ה"נ כגון כו' וי"ל דמוקי מתני' דהכא כו"מ ומפרש כו' עכ"ל אבל לעיל לשמואל לא כתבו הכי דמוקי מתני' דהכא כו"מ ומפרש לה לר"מ כו' אבא דא"כ שמואל דלא כו"מ ולא כו"י ודו"ק:

- (1) ניהדר לחלק א' להא דמקשי בגמרא לימא דרישא דמשנה דידן דברי ושמא ברי עדיף תיהוי תיובתא דרב נחמן דאיתמר מנה לי בידך והלה אומר איני יודע רב נחמן ור' יוחנן אמרי פטור
  - (2) המשך דגמרא כמבואר ברש"י
- (א) תירוץ
- (i) ר' נחמן יאמר לך דרישא דמשנה איירי כשיש עסק שבועה ביניהן ומתוך שאינו יכול לישבע משלם
  - (ii) היכי דמי עסק שבועה כדבא דאמר רבא מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי אלא חמשים והשאר איני יודע מתוך שנתחייב לישבע שבועת מודה במקצת ואינו יכול לישבע (דהא אינו יודע קאמר) משלם
- (3) תוספות
- (א) קשיא
- (i) בפ' כל הנשבעין במסכת שבועות – בשניהן חשודין על השבועה ולכן אין יכולין לישבע – קתני במשנה כמבואר בגמרא דלר' יוסי יחלוקו ודיקא ר' מאיר קסבר אשר חזרה שבועה למקומה אשר לר' אבא משמעו למחויב לה דהיינו לנתבע ומתוך שאין יכול לישבע משלם

- (ii) ואיתא נמי התם דרב נחמן עבד עובדא דיחלוקו כר' יוסי
- (iii) הרי דלית לי' רב נחמן כר' מאיר דאמר דמחויב שבועה ואין יכול לישבע משלם
- (ב) תירוץ "דרך קמא" – רב נחמן אכן מוקי למשנה דידן כר' מאיר דמתוך שאינו יכול לישבע משלם – אבל רב נחמן גופי' סבר כר' יוסי ולכן עביד עובדא כר' יוסי
- (ג) בחלק ד' נייתי שיטת רבינו תם שלא כדרך קמא
- (4) מהרש"א
- (א) לעיל בתוספות בד"ה רב הונא הקשו קשיא לשמואל שאינה מעניינה ואשר לפום ריהטא היו יכולין לתרץ כעין דתוצו בתוספות דידן לרב נחמן – דהיינו דשמואל מפרש משנה מסוימת כר' מאיר אבל שמואל גופי' לית לי' דר' מאיר
- (ב) אבל בקושטא אין לתרץ ככה מחמת דמבורר בתוספות לעיל אשר שמואל לא אזיל בדרך ר' יוסי ולא יתכן דלית לי' שמואל בין דר' מאיר בין דר' יוסי

סוגיא דברי ושמא חלק ד' תוספות בא"ד ודוקא

בא"ד ודוקא כו' אבל בשבועה דרבנן כגון פוגם כו' עכ"ל הוצרכו לזה לשיטת ר"ת דס"ל דהתובע כשאינו יכול לישבע נמי לא יטול אבל לפי' קמא ניחא בפשיטות דגם כשהתובע אינו יכול לישבע משלם הנתבע וק"ל:

(1) הקדמה

- (א) שיטת פירוש קמא דתוספות – מאן דסבירא לי' מתוך שאינו יכול נתבע לישבע משלם משמעו דהתובע נוטל הכל אפילו באופן דגם התובע אינו יכול לישבע
- (ב) שיטת רבינו תם – למאן דסבירא לי' מתוך שאינו יכול נתבע לישבע משלם מכל מקום תובע שאינו יכול לישבע לא יטול
- (2) המשך תוספות – דוקא בתובע חשוד שאינו יכול לישבע שבועה דאורייתא אבל בשבועה דרבנן כגון מלוה הפוגם שטרו ומת ואשה הפוגמת כתובתה ומתה ונפלו קמי יתמי דתובעין ואין יכולין לישבע שלא פרע ליה כיון דאין יודעין לא אמרינן מתוך שאינן יכולין לישבע לא נוטלין יורשי מלוה ומפסידין
- (3) מהרש"א – ומובן דלא הוצרכו לזה אלא לשיטת רבינו תם מה שאין כן לפירוש קמא מעיקר הדין דמתוך שאין יכולין נתבע לישבע לא מפסיד תובע אפילו באופן דתובע אינו יכול לישבע אפילו שבועה דאורייתא

דף צח.

סוגיא דברי ושמא חלק ה' תוספות בא"ד האי לישנא

[דף צח עמוד א] בא"ד האי לישנא דאם איתא איתא כו' אדרבה הל"ל אם ליתא ליתא כו' עכ"ל ובספרים שלנו ליתא כלל וה"ג התם אי איתא לדרב ושמאל איתא אי ליתא ליתא אלמא מספקא ליה והא רב נחמן עבד כו' דהשתא שפיר מצינן לפרושי דפריך אאם ליתא ליתא ותו לא מידי וק"ל:

(1) תוספות

- (א) רב ושמאל לכאורה אית להו במסכת שבועות דהיכא שאינו יכול לישבע או תובע או נתבע פטור ולא אמרינן מתוך שאינו יכול לישבע משלם
- (ב) ברם רבינו תם אית לי'

- (i) דבנסכא (כמבואר בתוספות) ובחמישים לא ידענא סבירא להו דמתוך שאינו יכול לישבע משלם והתם מודה נמי רב נחמן דמשלם
- (ii) וכששניהן חשודים סבירא להו רב ושמואל ורב נחמן כולהו דיחלוקו וטעמא משום דשניהם היו מחויבין שבועה ואין יכולין לישבע ולכך מפסיד כל אחד חצי
- (ג) ואינו נראה לר"י דאם כן
- (i) במסכת שבועות דמייתי דרב נחמן אמר "אי איתא לדרב ושמואל איתא אי ליתא ליתא" ופריך אי איתא איתא אלמא מספקא ליה והא עבד רב נחמן עובדא דיחלוקו
- (ii) תיקשי הא קבענו לרבינו תם דרב נחמן ורב ושמואל מצי סברי כולהו דיחלוקו בשניהם חשודים
- (ד) שאלה – שמא ניישב דגמרא מקשי מה טיבו של ספק זה דרב נחמן כיון דודאי אית ליה הא דרב ושמואל
- (ה) תשובה – לישנא אי איתא איתא לא משמע הכי דאדרבה הוי לה להקשות האיך אמר רב נחמן אי ליתא ליתא למילף דמספקא ליה אלו ליתא דרב ושמואל
- (2) מהרש"א – לנוסחות גמרא שלנו במסכת שבועות לא קשה מידי לרבינו תם דהכי גרסינן "היאך אמר רב נחמן אי איתא איתא אי ליתא אלמא מספקא ליה והא רב נחמן עבד עובדא כרב ושמואל" דהשתא שפיר מצינן לפרושי דכיוונה גמרא להקשות על "אי ליתא ליתא" בסוף דברי רב נחמן כאלו לא הוי נקטי גמרא בקושייתה אלא "אי ליתא ליתא" – וכבר קבע ר"י אשר אי לא נקטי גמרא בקושייתה אלא "אי ליתא ליתא" היתה תשובת ר"י עולה יפה לרבינו תם

סוגיא דברי ושמא חלק ו' גמרא וסיפא בג'

בגמ' וסיפא בג' כו' אין חדא דשאלה מתה כו' ולא בעי לאוקמא בב' פרות א' שאולה וא' שכורה ושניהם מתו והודה לו בא' מהן שמתה בפשיעה וההיא דהודאה לשלם לו והשניה איני יודע אם ההיא דמתה כדרכה היא שכורה או דשאולה דהא לא קאמר במתני' אלא דא' מתה כדרכה ולא הוזכר שהשניה מתה בפשיעה ועוד איכא למ"ד במסכת שבועות דאית ליה דבכה"ג נמי מקרי מה שטענו לא הודה ועיין בכה"ג שכתב הנ"י ודו"ק:

(1) ניהדר למשנה בדף צז.

	משאל אומר	שוכר אומר	דין
רישא	שאלה חצי יום ושכרה חצי יום	בשעה שהיתה שאולה מתה	חייב
	שאלה היום ושכרה למחר	ביום שהיתה שאולה מתה	חייב
סיפא	שכר אחת ושאל אחת	שאולה מתה	חייב

(2) וניהדר לחלק א' להא דמקשי בגמרא לימא דמשנה תהוי תיובתא דרב נחמן דאיתמר מנה לי בידך והלה אומר איני יודע רב נחמן ור' יוחנן אמרי פטור

(3) גמרא – תירוץ אוקימתא קמייתא כמבואר ברש"י

(א) משנה איירי כשיש עסק שבועה ביניהן לר' חייא בר יוסף דבעי שבועה במודה במקצת בהודאה בעלמא אף בלי כפירה ומתוך שאינו יכול לישבע משלם

(ב) דרישא דמשנה (בדקאתי לדינא על היום שמתה בו או על השעה שמתה בו) מיירי בשתי פרות ומתו כדרכה באונס (דשואל חייב עלה ושוכר פטור עלה) וזה תובעו על שתים דטוען דמתו שניהן בזמן שאילה והלה מודה לו באחת שמתה בשעת שאילה והוא מחייב לו דמיה והיא המביאתו להתחייב שבועת מודה במקצת על השניה – ועל השנייה אינו יכול לישבע דהרי טוען איני יודע אם מתה בשעת שאילה וחייב או דמתה בשעת שכירות ופטור – ומתוך שאינו יכול לישבע משלם

ג) וסיפא דמשנה (בשאל אחת ושכר אחת ואינו יודע איזה מהן מתה) מיירי כשהיו מתחילה שלש פרות (שתיים בשאילה ואחת בשכירות) ומתו שתיים כדרכה – באחת מודה ששאלה היתה וחייב בדמיה והיא מחייבתו שבועת מודה במקצת על השניה – ועל השניה אומר איני יודע אלו היתה אף היא שאלה וחייב או היתה שכורה ופטור ומתוך שאינו יכול לישבע משלם

ד) שים לב דבסיפא אלו לא היו אלא שתי פרות (אחת בשאילה ואחת בשכירות) ומתו שתיהן כדרכה אלו הודה על אחת דחייב מחמת דשאלה היתה הרי מוכרח דאיך שכורה היתה ולא חייב עלה

4) מהרש"א

א) שאלה

i) למה לא אוקמא לסיפא בב' פרות אחת שאלה ואחת שכורה ושתיהן מתו והודה לו באחת מהן שמתה בפשיעה ואשר עלה חייב לשלם אפילו שכורה היתה והשניה מתה כדרכה – אבל אינו יודע

(1) אם ההיא דמתה בפשיעה שאלה היתה וחייב עלה וההיא דמתה כדרכה שכורה היתה ופטור עלה

(2) או אם ההיא דמתה בפשיעה שכורה היתה וחייב עלה וההיא דמתה כדרכה שאלה היתה וחייב אף עלה

ii) תשובה

(1) במשנה לא קתני אלא מתה דמשמעו כדרכה אשר שכורה פטור עלה ולא הוזכר דאיכא נמי פרה שמתה בפשיעה

(2) ועוד דאיכא למאן דאמר במסכת שבועות דבכהאי גוונא מקרי מה שטענו לא הודה ולית כאן דין שבועת מודה במקצת

סוגיא דברי ושמא חלק ז' רש"י ד"ה ולרמי בר חמא

בפרש"י בד"ה ולרמי דאמר כו' מדקאמר בעינן כפירה כו' עכ"ל משום שהיה אפשר לפרש כפירה היינו טענת נאנסו שאפשר שמתה בפשיעה והוא טוען נאנסה דקדק לומר דמדקאמר בעינן כפירה ולא קאמר רק צריכין הודאת מקצת דהוה משמע נמי שפיר צריכין הודאת מקצת עם טענת נאנסו בשאר משמע ליה לתלמודא דבעי כפירה אחריתא בלאו הך דטענת נאנסו ודו"ק:

1) ניהדר עוד הפעם לחלק א' להא דמקשי בגמרא לימא דמשנה תהוי תיובתא דרב נחמן דאיתמר מנה לי בידך והלה אומר איני יודע רב נחמן ור' יוחנן אמרי פטור

2) בחלק ו' עסקנו באוקימתא קמייתא דר' חייא בר יוסף ליישב אופן עסק שבועה במשנה אשר מתוך שאינו יכול לישבע משלם אף אליבא דרב נחמן

3) המשך דגמרא ליישב הך דרב נחמן לפי שיטת ברייתא דרמי בר חמא – ולרמי בר חמא דאמר ד' שומרים צריכין כפירה במקצת והודאה במקצת משכחת לה עסק שבועה רישא בג' פרות וסיפא בד' פרות – פרטי חשבון פרות אלו אין מעניננו

4) רש"י – מדייקי בגמרא דמדקאמר רמי בר חמא בעינן כפירה ולא אמר צריכין הודאה במקצת שמע מינה דאף על גב דשייכא בהו שבועת שומרים (כגון בשומר חנם לישבע שנגנבה ושומר שכר לישבע שנאנסה ושואל לישבע שמתה ממלאכה) מכל מקום בלא שום כפירה לא משביעין ליה שבועת שומרים עד דכפר כפירה אחריתי כגון לא היו דברים מעולם או החזרתי לך – ואיני יודע לאו כפירה היא

5) מהרש"א לביאור רש"י

- (א) משום שהיה אפשר לפרש כפירה היינו טענת נאנסו במובן שהשומר כופר טענת בעל הבית שאפשר שמתה בפשיעה והוא כופר וטוען שלא מתה בפשיעה אלא שנאנסה
- (ב) דקדק רש"י לומר דמדקאמר בעינן כפירה (ולא קאמר רק צריכין הודאת מקצת דהוה משמע נמי שפיר צריכין הודאת מקצת עם טענת נאנסו בשאר) משמע לגמרא דבעי כפירה אחריתא בלאו הך דטענת נאנסו

סוגיא דברי ושמא חלק ח' רש"י בא"ד ואיני יודע לאו כפירה היא

בא"ד ואיני יודע לאו כפירה היא כו' ונ' השניים מקצת להד"מ ומקצת איני יודע כו' עכ"ל והתוס' כתבו דודאי היכא דבעי לישבע נאנסו ה"ל איני יודע על אותה פרה לאו כפירה אבל היכא דלא בעי טענת נאנסו איני יודע כפירה היא וא"כ בהא דרבא מנה לי בידך כו' דאיכא לאוקמא בהלואה ולא שייך בה טענת נאנסו ה"ל למימר דאיני יודע מקרי כפירה אבל מפרש"י נראה דאין לחלק ובכל מקום איני יודע לאו כפירה היא ומזה יש ליישב מה שהקשו התוספות בפ' הגוזל לפרש"י שפירש שם דבפקדון בכופר הכל נמי מחויב שבועה מהך סוגיא דשמעתין דמוקי מתני' ביש חזא דקמודה בה דהא איכא למימר כפירושו לרמי בר חמא דאיני יודע לאו כפירה היא ה"נ אית לן למימר נמי לר' חייא ב"י דבהא לא פליגי ולהכי בעי הודאה אבל כפירה גמורה קושטא הוא דלא בעי הודאה לר' חייא ב"י מיהו ק"ק לפירושו כיון דאיני יודע לאו כפירה היא למה משלם משום דאינו יכול לישבע דמהיכא באת לו השבועה על טענת איני יודע ואפשר דה"ק קרא כי הוא זה דהיינו במודה מקצת ישבע בין בכופר בין באיני יודע בשאר וכיון דבאינו יודע אינו יכול לישבע משלם ודו"ק:

(1) המשך ביאור רש"י דעסקנו בה בחלק ו'

- (א) הא דקבעו בגמרא לרבא אשר בהלואה הודאתו במקצת היא המחייבתו לישבע על השאר שאינו יודע אף אלו לא כפר כלום – היינו דוקא לשיטת ר' חייא בר יוסף בדאוקמינן רישא בב' פרות וסיפא בג' פרות ולא בעינן אחת דכפירה
- (ב) אבל לרמי בר חמא דבעי כפירה במקצת לא משכחת לה שבועה אלא אם אמר לו חמשים יש וחמשים השניים מקצת לא היו דברים מעולם וטענה זו של כפירה במקצת היא המחייבתו לשלם אלו אמר נמי איני יודע על השאר ואינו יכול לישבע עליו

(2) מהרש"א

- (א) תוספות בפרק הגוזל כתבו לשיטת רמי בר חמא מטעם דאינו מעניננו דהיכא דטוען נאנסה על איזו פרה לא הוי "איני יודע" על אותה פרה כפירה – אבל היכא דאינו טוען נאנסה איני יודע כפירה היא ואם כן בהא דרבא מנה לי בידך בהלואה דלית בה טענת נאנסה הוי לי' למימר דאיני יודע מקרי כפירה
- (ב) אבל מפרש"י נראה דאין לחלק ובכל מקום (אפילו היכא דלא בעי טענת נאנסה) איני יודע לאו כפירה היא

(ג) השתא

- (i) רש"י בפרק הגוזל מפרש דלר' חייא בר יוסף בפקדון לשומרים אף כופר הכל בשבועה ולא בעי הודאה במקצת
- (ii) ומקשה שם תוספות לרש"י דהרי בסוגיא דידן קבענו דבאוקימתא קמייתא שהיא אוקימתא דר' חייא בר יוסף בעי הודאה במקצת כדי לישבע הרי דלכאורה נוקט אשר כופר הכל (דלית בי' שום הודאה) אינו בשבועה

- (iii) ברם לפי מה שפירש מהרש"א לרש"י לרמי בר חמא אשר איני יודע בכל מקום אינה כפירה יש ליישב דבהא לא פליגי ר' חייא בר יוסף ורמי בר חמא ואיני יודע לאו כפירה היא אף לר' חייא בר יוסף ולהכי בעי הודאה במקצת כדי ליחייב שבועה משום דטענת אינו יודע לא מספיק ליחשב כפירה – אבל בכפירה גמורה קושטא היא דלא בעי הודאה לר' חייא בר יוסף
- (ד) ואל תיקשי כיון דאיני יודע לאו כפירה היא למה משלם משום דהודה במקצת ואינו יכול לישבע על מה שאינו יודע דמהיכא באת לו השבועה על טענת איני יודע
- (ה) דתריץ דמקרא אתיא שבועת מודה במקצת לאו מהודאה וכפירה אלא מהודאה במקצת לחודי' ולא שונין זה מזה אלא בהא
- (i) דאלו כופר בשאר אז בקושטא מצי ליפטר בשבועה
- (ii) ואלו אמר איני יודע בשאר לא מצי ליפטר בשבועה אלא אכתי חייב בשבועה ומתוך דאינו יכול לישבע משלם

סוגיא דברי ושמא חלק ט' תוספות ד"ה משכחת לה

תוס' בד"ה משכחת לה כו' לא סגי בכפירה והודאה בלא נאנסו ולא כדפי' בהגוזל קמא בשם ר"ת כו' ואיני יודע הוי סגי כמו לר' חייא ב"י כו' עכ"ל כן פירשו לעיל לפי' ריב"א דלא בעי הודאה אלא משום כפירת איני יודע לר' חייא ב"י אבל לפר"ת בעי שם הודאה משום טענת נאנסו ואיכא למימר שפיר דאיני יודע לאו כפירה היא כפרש"י אלא דלא ניתא להו למימר הכי ודו"ק:

- (1) תוספות כמבואר במהרש"א – שיטות ריב"א ורבינו תם שלא כשיטת רש"י אשר עסקנו בה עד הלום
- (2) שיטת ריב"א
- (א) לר' חייא בר יוסף חייב שומר בשבועה –
- (i) או בפרה אחת בטוען נאנסה ופטור אני מחמת דשכורה היתה
- (ii) או בכפירה דאז בעי שתי פרות שמתו דהיינו חדא דכפירה וחדא דהודאה
- (1) וההיא חדא דכפירה משמעו או כפירה ממש בטענת לא היו דברים מעולם או חזרתיה
- (2) או (כבסוגיא דידן דמשלם) בדאומר מתה כדרכה אבל איני יודע אלו הך פרה שמתה כדרכה שאולה היתה וחייב אני עלה או שכורה היתה ופטור אני עלה דההיא איני יודע חשיב ככפירה (שלא כשיטת רש"י דקבענו דסבירא לי' אשר איני יודע לא חשיב ככפירה) ומתוך שאינו יכול לישבע משלם
- (ב) שיטת רבינו תם לר' חייא בר יוסף
- (i) בב' פרות וטוען חדא בכפירה ואידך בהודאה או חדא בהודאה ואידך נאנסה
- (ii) ובסוגיא דידן אוקמא למשנה בטענת הודאה ונאנסה והוסיף איני יודע אלו הך פרה שנאנסה שאולה היתה וחייב אני עלה או שכורה היתה ופטור אני עלה ומשלם מתוך שאינו יכול לישבע
- (ג) שיטת רבינו תם בכרייתא דרמי בר חמא
- (i) לתוספות דידן בפרק השואל – לשבועה בעי ג' פרות שמתו דהיינו חדא דהודאה וחדא דכפירה ממש (שטוען לא היו דברים מעולם או חזרתיה) וחדא דנאנסה דטעין בה שמתה כדרכה – ובסוגיא דידן אוקמא למשנה בדהוסיף איני יודע אלו הך פרה שמתה כדרכה שאולה היתה וחייב אני עלה או שכורה היתה ופטור אני עלה ומשלם מתוך שאינו יכול לישבע
- (ii) לתוספות בפרק הגוזל לשבועה סגי בכפירה והודאה בלא נאנסה

ד) קשיא לר"ת – לרמי בר חמא בסוגיא דידן דאיצטריך חד פרה דאינו יודע ליסגי בב' פרות דהיינו ההיא והודאה וההיא דאיני יודע דאיכא בה נאנסה וכפירה כדפירשנו לריב"א אשר איני יודע כפירה חשיבי

ה) תירוק – גזירת הכתוב דהך דאיני יודע אינה עולה לכאן ולכאן דכי הוא זה משמע דאיכא כפירה והודאה מלבד אותה שטוען בה שלא פשע בה

ו) ומסוגיא דידן בפרק השואל יש להוכיח (שלא כתוספות בשם רבינו תם בפרק הגוזל) דלרמי בר חמא לא סגי בכפירה והודאה בלא נאנסה – דאי סגי בכפירה והודאה בלא נאנסה לא היה צריך כאן בדאמר נמי איני יודע (כדי ליחייב לשלם מתוך שאין יכול לישבע) להוסיף פרה של כפירה – דבשל הודאה ואיני יודע הוי סגי מחמת דלבריייתא דרמי בר חמא הגם דבעי חדא דכפירה מכל מקום כבר נכללת בהך דאיני יודע – דההיא גזירת הכתוב דעלה סמיך רבינו תם בסוגיא דידן בפרק השואל אין לה מקום אליבא שיטת תוספות בפרק הגוזל כיון דלא בעי חדא פרה שטוען בה נאנסה ולא פשע בה

3) מהרש"א

א) אכן

i) אלו הוי נקטינן אשר רבינו תם בשיטת רש"י אזל אשר אין לאיני יודע ענין של כפירה לא הופרך שיטת רבינו תם בפרק הגוזל

ii) דדיקא ריב"א הוכרח למיזל שלא כרש"י מחמת דנקט לשיטת ר' חייא בר יוסף דלא בעי הודאה אלא משום כפירת איני יודע

iii) אבל לרבינו תם דכדי ליישב לשיטת ר' חייא בר יוסף למה במשנה חייב שבועה מטעם דאין יכול לישבע הוצרך לאוקי למשנה בנאנסה והודאה (ולא בעי כפירה) לא הוצרך למיסמך אסברא אשר איני יודע יש בו ענין של כפירה

ב) ברם לא ניחא להו לתוספות למיזל בשיטת רש"י

סוגיא דברי ושמא חלק י' תוספות בא"ד ואם תאמר

בא"ד וא"ת ור' חייא ב"י היכי פליג אבריייתא דרמי בר חמא וי"ל דסבר כמתני' כו' עכ"ל מהך קושיא ה"מ לדחות פר"ת דפ' הגוזל דסגי כפירה וההודאה לרמי ב"ח דלפי זה מתניתא דשבועות לא מסייע כלל לרב חייא ב"י ותקשי ליה ברייתא דרמי ב"ח ודו"ק:

1) ניהדר לחלק ט' בו קבענו כבטבלא להלן

לשבועה בעי	
רבינו תם לביאור שיטת ר' חייא בר יוסף	כפירה והודאה או הודאה ונאנסה
רבינו תם בסוגיא דידן לביאור ברייתא דרמי בר חמא	כפירה הודאה ונאנסה
רבינו תם בפרק הגוזל לביאור ברייתא דרמי בה חמא	כפירה והודאה

2) תוספות מקשי לשיטת רבינו תם בסוגיא דידן האיך אמר ר' חייא בר יוסף דלשבועה סגי בכפירה והודאה ולא בעי נאנסה שלא כברייתא דרמי חמא דבעי נמי נאנסה – ומיישבי דמשניות מסויימות במסכת שבועות מסייעין לר' חייא בר יוסף בזה כמבואר בטבלא להלן

לשבועה בעי	
רבינו תם לר' חייא בר יוסף	כפירה והודאה או הודאה ונאנסה
ברייחא דרמי בר חמא לרבינו תם בסוגיא דידן	כפירה הודאה ונאנסה
ברייחא דרמי בה חמא בפרק הגוזל	כפירה והודאה
משניות מסויימות	כפירה והודאה ולא סגי בהודאה ונאנסה

(3) מהרש"א – מובן דלשיטת רבינו תם בפרק הגוזל דלרמי בר חמא נמי סגי כפירה והודאה אף בלי נאנסה לא מסייעי הני משניות מסויימות לר' חייא בר יוסף

דף צח:

תוספות ד"ה שאלה בבעלים

[דף צח עמוד ב] בד"ה שאלה בבעלים כו' משמע אבל שכרה בבעלים וחזר כו' פשיטא דשכירות כדקיימא קיימא כו' עכ"ל הכי משמע להו דטפי מפקיע בשכרה וחזר ושאלה או שאלה וחזר ושכרה משכרה וחזר ושכרה או שאלה וחזר ושאלה ובהכי ניחא לפי תירוצם דלא בעי למימר לעיל דהכי קמבעיא ליה לרמי בר חמא אי שוכר הוה ומפקיע מגזרת הכתוב או שואל הוי ואינו מפקיע דכיון דאי שוכר הוי והוי שכרה וחזר ושכרה מפקיע מכ"ש דבשאלה וחזר ושכרה דמפקיע אבל הכא דגזרת הכתוב דמתחבר לבעלים הראשונים בשכרה וחזר ושכרה קמבעיא ליה שפיר בשאלה וחזר ושכרה ובשכרה וחזר ושאלה אי מתחבר נמי לבעלים כמו בשכרה וחזר ושכרה משום דשכירות בשאלה נמי מישך שייכי ושאלה נמי שייכא במקצת או נימא כיון דשאלה ושכירות מלתא אחריתא נימא דמפקיע הבעלים ואינו מתחבר ודו"ק:

מבואר לעיל בדף צו: בסוגיא דבבעלים קיימא חלק א' וחלק ב' עיין שם

דף צט.

סוגיא דהכישה במקל חלק א' תד"ה באומר הכישה

[דף צט עמוד א] בד"ה באומר הכישה כו' היינו שנשאל הרב בעצמו עם הפרה ושלה עבדו במקומו כו' עכ"ל והך ברייתא דביד עבדו פטור לא בעי לאוקמא בכה"ג דדומיא דביד בנו וביד שלוחו חייב קתני נמי ביד עבדו פטור דלא מיירי בנשאל עצמו ושלה בנו או שלוחו במקומו ודו"ק:

(1) משנה – השואל את הפרה ואמר השואל למשאל לשלוח הפרה ביד עבדו דמשאל וכך עשה – חייב השואל באונסיה דפרה בדרכה לשואל

(2) גמרא

(א) קשיא

(i) הרי אכתי לא יצאתה מרשות משאל דיד עבד כיד רבו דמיא והרי הוא כאלו הוליכה לו המשאל גופיה

- (ii) וכן קתני בברייתא אשר השואל פרה ושלחה לו משאיל ביד בנו או ביד שלוחו חייב השואל ביד **עבדו דמשאיל פטור השואל**"
- (ב) תירוץ רב במסקנא לפי תוספות בד"ה כיון – משנה מיירי בדאמר השואל הכישה במקל והיא תבוא אחרי – דהיא הכשה במקל כקנין משיכה היא שעושה המשאיל עבור השואל ונכנסה מיד לרשות השואל להתחייב באחריותה
- (3) תוספות ד"ה באומר הכישה
- (א) נקטי בגמרא דאף על פי שעבדו של המשאיל מוליכה לא הוי שאילה בבעלים לפטור את השואל
- (ב) קשיא – הא אמרינן בגמרא (בדף צו. בסוף העמוד) משאיל האומר לעבדו צא והישאל לשואל עם פרתי חשיב כשאילה בבעלים דיד עבד כיד רבו
- (ג) תירוץ
- (i) שאני התם שנשאל הרב עצמו עם הפרה ושלח עבדו במקומו לעשות מלאכה בבית השואל ולכן העבד במקום בעלים הוא ולא חשיב עבד ככהמה דבעלים אלא הוי שאילה בבעלים
- (ii) אבל הכא שאל השואל לא לבד את הפרה דמשאיל אלא גם את עבדו דמשאיל (לצורך שיוליך עמו את הפרה) הוה ליה כשואל שתי פרות מהמשאיל דעבדו כבהמתו דמי ולא הוי שאילה בבעלים
- (4) מהרש"א
- (א) קשיא לתוספות
- (i) בתחלת סוגיין לפני דאוקי רב למשנה דאיירי בדאמר שואל הכישה במקל וכו' – והקשו בגמרא למשנה מברייתא
- (ii) למה לא אוקמה לברייתא בכהאי גוונא שנשאל הרב עצמו עם הפרה ושלח עבדו במקומו ומשום שאילה בבעלים הוא דפטור
- (ב) תירוץ – באותה ברייתא דקתני ביד עבדו פטור קתני נמי ביד בנו וביד שלוחו חייב וכמו דמוכרח דלא איירי בנשאל עצמו ושלח בנו או שלוחו במקומו (דאלו כן פשיטא דהוי שאילה בבעלים) כמו כן מסתבר דלא איירי בנשאל עצמו ושלח עבדו במקומו

סוגיא דהכישה במקל חלק ב' תד"ה כיון שיצאתה

- בד"ה כיון שיצאתה כו' אבל יצאתה מיד לרה"ר לא כיון דמשיכה אינו קונה עכ"ל ולמאי דמוקי ליה כגון שהיתה חצרו של משאיל לפניו כו' צ"ל אם מתה בחצרו של משאיל ודאי דפטור דהא משיכה אינה קונה אלא דמיירי במתה בחצרו של שואל ואשמועינן דסמכא דעתיה וחייב אף על פי שלא באת לידו ממש ודו"ק:**
- (1) ניהדר למילת' דרב בחלק א' – השאילני פרתך ואמר ליה משאיל ביד מי ואמר ליה שואל הכישה במקל והיא תבא כיון שיצאת מרשות משאיל ומתה נתחייב שואל באונסין
- (2) תוספות – לכאורה מיירי שיצאתה מיד לסימטא או לצדי רשות הרבים דחשיב כאילו משכה שואל אבל יצאתה מיד לרשות הרבים לא כיון דמשיכה אינה קונה ברשות הרבים
- (3) ומוסיף מהרש"א דאלו מתה בחצרו של משאיל לכאורה פשיטא דפטור דהא משיכה אינה קונה בחצרו של מקנה
- (4) גמרא – מייתי ברייתא דלכאורה מסייעא לרב ומפרש רב אשי דבקושטא לא מסייעא ליה – דברייתא איירי כגון שהיתה חצרו של שואל לפניו מחצרו של משאיל דכי משלחה לה ודאי להתם אזלא אבל אם היתה

צריכה לבא דרך רשות הרבים לעולם אימא לך אפילו אמר ליה הכי לא סמכא דעתיה דשואל שיפקירנה המשאיל בלא שומר ולא שעבד שואל נפשיה עד שתבא לידו

(5) מהרש"א

(א) קשיא למאי דמוקי ליה רב אשי כגון שהיתה חצרו של משאיל לפניו הרי דלא יצאתה מיד לסימטא או לצדי רשות הרבים כדקבעו תוספות ותיקשי באיזו קנין קנאה

(ב) תירוץ – מוכרח דמיירי במתה בחצרו של שואל ואל תיקשי דאם כן פשיטא דחייב דתריץ דאשמועינן דסמכא דעתיה וחייב אף על פי שלא באת לידו ממש

תוספות ד"ה וחבירו מותר

בד"ה וחבירו מותר לבקע כו' תימה דתניא בתוספתא בקע בקרדום כו' ואין נראה לר"י נמי דהתם איירי כשלא נתכוונו כו' עכ"ל דבריהם לכאורה צ"ע שסמכו קושייתם אהך דהכא ולא תקשי להו מרישא לסיפא דתוספתא ואמתני' דפ' הנהנה אין מועל אחר מועל כו' כנראה מתירוצם שבאו לתרץ גם הך סיפא דתוספתא והך מתני' דאין מועל אחר כו' והנראה דודאי בהך סברא שכתבו דהתם איירי בשלא נתכוונו לגזול כו' בהא ודאי לא מיתרצא הך דהכא דמיירי נמי בשאלה אלא משום דמעיקרא לא הקשו אלא אהך דהכא דאיירי נמי בשאלה אבל אסיפא דתוספתא ואמתני' אין מועל אחר כו' לא קשיא להו דאיכא לפלוגי דבשאלה לא יצא לחולין וסיפא דנטלו ונתנו כו' והך דאין מועל אחר כו' איכא לאוקמא דדעתו לגזול ויצא לחולין ואהא כתבו דאין נראה לר"י נמי כו' דהיינו לפלוגי בין שאלה לגזילה דבשאלה נמי יוצא לחולין דקי"ל שואל שלא מדעת גזלן הוי וקים ליה כוליה ברשותיה וא"כ תקשי התוספתא נמי מרישא לסיפא ואמתני' דאין מועל כו' אלא נראה לר"י כו' ותו לא מידי ודו"ק:

בא"ד היה נראה לר"י

בא"ד היה נראה לר"י לכאורה שיצא כל הקורדום לחולין כו' אך ק"ק לר"י דא"כ כו' וע"כ נראה לו יותר שאינו יוצא לחולין אלא כו' עכ"ל רצה לומר שכל זה דלעיל דהוה קשיא ליה מן התוספתא היינו לפי מה שהוא נראה לכאורה שיצא כל הקורדום בשאלה כמו בדעתו לגזול אבל לפי מה שחזר ר"י ונראה לו יותר שאינו יוצא לחולין אלא אותה הנאה כו' עד זמן השאלה כו' לק"מ מן התוספתא דשפיר קאמר דבקע חבירו וכו' כולך מעלו כ"א לפי טובת הנאה כיון דלא יצאת גוף הקורדום לעולם לחולין ע"י שאלה ודו"ק:

(1) גמרא – אמר ר' אמי המשאיל קרדום של הקדש מעל לפי טובת הנאה שבו וחבירו מותר לבקע בו לכתחילה

(2) רש"י – וחבירו מותר לבקע בו לכתחילה אפילו ידע לאחר שבא לידו שהוא של הקדש שמכיון ששגג בו המשאיל ונתחייב דמי טובת הנאה להקדש יצאת הנייתה לחולין

(3) תוספות

(א) תניא בתוספתא

(i) רישא – בקע בקורדום של הקדש בא חבירו ובקע בו ובא חבירו ובקע בו כולם מעלו

(ii) סיפא – נטלו ונתנו לחבירו הוא מעל וחבירו לא מעל

(ב) ותיקשי לר' אמי מהא דקתני ברישא דכולם מעלו הרי דלא יצאה הנייתה לחולין

ג) תירוץ – התם איירי בשלא נתכוונו לגזול אלא כל אחד דעתו להחזירו אחר בקוע ולא יצא לחולין אלא מה שנתכוון לגזול

ד) קשיא – הרי קיימא לן דאף שואל שלא מדעת גזלן הוי

ה) אלא נראה לר"י

i) דרישא דתוספתא דכולם מעלו איירי בגזברים המסורות להן קרדומות של הקדש ברם כל אחד סבור שהוא שלו ולא של הקדש (כמבואר בתד"ה אמר רבא בדף צו:): דכל אחד מעל לפי שנהנה ואף על פי כן אינו יוצא לחולין דאין יוצא לחולין אלא דבר שנתכוון הנותן להוציא מרשות שהוא שם וברישא לא נתנו ראשון לשני אלא בא שני בעצמו ובקע בו ואף הוא סבר אשר שלו הוא

ii) וסיפא דקתני נתנו לחבירו הוא מעל וחבירו לא מעל היינו לחבירו שאינו גזבר (כלומר דידוע הראשון שאינו דחבירו) ואכן אפילו בלא בקוע מעל לפי בנתינה לחברו כיוון הנותן להוציא מרשות עצמו

iii) והא דתנן בפרק הנהגה אין מועל אחר מועל התם איירי בשאינם גזברים ולא סבורים שהקרדום הוא שלהם

4) מהרש"א בד"ה וחבירו מותר

א) קשיא – בתחלת דברי תוספות – למה סמכו קושייתם מרישא דתוספתא (כולם מעלו) אהך דר' אמי (וחבירו לא מעל) ולא תקשי להו נמי מרישא דתוספתא (כולם מעלו) לסיפא דתוספתא (וחבירו לא מעל) וגם מסיפא דתוספתא למשנה בפרק הנהגה דקתני דאין מועל אחר מועל – כנראה מתירוצם דנייתי להלן שבאו לתרץ גם סיפא דתוספתא ומשנה דאין מועל אחר כו'

ב) תירוץ

i) תוספות מעיקרא לא קשיא להו אלא דהך דר' אמי דבהדיא מיירי במשאיל שנתנו לשני (ושני לא גזלו) לא מתאים לרישא דתוספתא (דכולן מעלו) ולכאורה מוכרח דכולן מעלו מחמת דאיירי בשאלה ולכן לא יצא לחולין

ii) אבל נקטי דאין להקשות מרישא דתוספתא לסיפא דתוספתא ולמשנה בפרה הנהגה מחמת דתרוייהו איירי בנטלו לגזול ולכן יצא לחולין

iii) ואהא מקשי דאין לתרץ ככה דהא קיימא לן דשואל שלא מדעת גזלן הוי וקים ליה כוליה ברשותיה ולכן איצטריך נמי ליישב מאי שנא רישא דתוספתא מסיפא דתוספתא ומשנה בפרק הנהגה

5) מהרש"א בא"ד היה נראה לר"י

א) ביאור להמשך דברי ר"י החל מן היה נראה לר"י עד סוף הדיבור

i) כל זה דלעיל דהוה מקשי ר"י אשר מלתי דר' אמי דאמר המשאל מעל לפי טובת הנאה שבו וחבירו מותר לבקע בו לכתחלה אתיא שלא כרישא דתוספתא דכולם מעלו – היינו לפי מה שהיה נראה לר"י דבהך דר' אמי יצא כל הקרדום לחולין בשאלה כמו בדנתנו ראשון לשני במתנה או במכירה בעלמא

ii) אבל בסוף חזר ר"י ונראה לו אשר ראובן שמשאל קרדום לשמעון לאיזו זמן יוצא לחולין דיקא אותה הנאה של שמעון להשתמש בו באותו זמן ולא יותר – וגופו דקרדום לא יוצא לחולין כל עיקר ולכן אלו לאחר כך משתמש בו שמעון לזמן יותר מעל שמעון וכן אלו לאחר כך משתמש בו לוי מעל – ור' אמי באמרו חבירו מותר לבקע בו לכתחלה משמעו להשתמש בו באותו זמן ולא יותר – ורישא דתוספתא דקתני דכולן מעלו משמעו כל אחד לפי טובת הנאה שלו כיון דלא יצאה גוף הקרדום לעולם לחולין על ידי שאלה

דף צט:

גמרא אמר לי' ר' יוחנן

[דף צט עמוד ב] בגמרא א"ל ר' יוחנן הדר ביה שמואל כו' כך מצאתי מוגה בכמה ספרים והוא נכון ויש לקיימה לפי סוגיא דשמעתי אבל מן הסוגיא דפרק כיצד הרגל מוכח דא"ל ר' יוחנן הוא טעות שנפל בספרים כמו שכתב מהרש"ל וק"ל:

תוספות ד"ה שמין בית סאה

תוס' בד"ה שמין בית סאה כו' ועוד דלמ"ד קלח בס' קלחי' כו' אמאי נקט במתני' בית סאה כו' עכ"ל אבל למ"ד תרקב בס' תרקבי' ניחא להו כמ"ש בחידושינו בפרק הכונס ע"ש:

דף ק.

תוספות ד"ה הא מני

[דף ק עמוד א] בד"ה הא מני כו' כדאשכחן בריש שור שנגח כו' עכ"ל כתב בס' חכמת שלמה תימה מה ראייה מביא מהתם דמהני חזקת ממון כו' אבל הכא דאיכא חזקת מרא קמא דעדיף כו' עכ"ל והאריך בקושיא ובתירוצים ע"ש אולי איזה תלמיד כ"כ שהם דברים תמוהין דמה שייך חזקת מרא קמא היכי שהשני מוחזק ממש בממון ולא אמרו חזקת מרא קמא אלא כי הכא שאין א' מהם מוחזק כגון בעומדת באגם ובסימטא דאמרי' הכא לרבנן דאית להו בעלמא דחזקת ממון מהני אית לן למימר דה"נ מהני חזקת מרא קמא להעמיד הממון בחזקתו והוה ליה כאילו הוא מוחזק ממש בממון וכן הוא לשון התוס' בפרק חזקת הבתים בד"ה ומ"ש מהא דתנן המחליף כו' דעד כאן ל"פ עליה התם בהשואל אלא משום דאזלינן בתר חזקת ממון ומוקמינן בחזקת מרא קמא כו' ובפ' בית כור בד"ה ארעת' תרתי כו' כתבו וז"ל כדאשכחן גבי מוכר שור לחבירו ונמצא נגחן דאזלינן בתר מוחזק במעות עתה אף על פי שתחילה היו של לוקח ולא אמר בחזקת בעלים הראשונים קיימא כו' ע"ש וכן מוכח בכמה דוכתינן דלא שייך חזקת מרא קמא היכי שהשני מוחזק ממש בממון גם מה שהקשה ממה שפירשו התוספות לעיל שאם טוען הלוקח שמא לא מהני חזקת ממון אף על פי שלפי האמת יש לו חזקת מעוברת כו' אין כאן קושיא כלל דהתם ליכא חזקת ממון כלל גבי שמא כמו שהוכיחו מההיא דגודרות מה שאין כן בהך דריש שור שנגח דאיכא חזקת ממון לבעל הפרה ושפיר מהני עם חזקת מעוברת אפי' לסומכוס והא דמייתו התוספות מהך דשור שנגח אינו ראייה לשמעתינן אלא שהוא מלתא באנפי נפשיה להקשות עלה מהך דשאלה היום ושכרה למחר דלא מהני חזקה וכך היא הקושיא בפרק שור שנגח בתוס' ע"ש וגם אם כתבו לעיל בהנך בבות דלא זו אף זו קתני מכת הך קושיא חזרו כאן דצ"ל דיחלוקו לא קאי אשאלה היום כו' גם לפי טעותו לא ידעתי ליישב לפי' רשב"ם מה שהקשו התוס' מהך דפרה שנגחה השור כו' אהך דשאלה היום כו' ולא ראיתי בשום מקום שיהיה ר"י חולק על פי' רשב"ם בסברא זו שכתב לפי דרכו ואין להאריך בדחוקיו ותו לא מידי ודו"ק:

(1) משנה – מוכר המחליף פרה ללוקח וילדה – מוכר אומר עד שלא מכרתי ילדה ולוקח אומר משלקחתי ילדה – יחלוקו

(2) גמרא

(א) קשיא – אמאי יחלוקו וליחזי ברשות דמאן קיימא וליהוי אידך המוציא מחבירו עליו הראיה

- (ב) תירוץ – איירי בעומדת באגם
- (ג) קשיא – נוקמא אחזקת מוכר שהוא מרא קמא דפרה וליהוי לוקח המוציא מחבירו עליו הראיה
- (ד) תירוץ למסקנא דגמרא – הא מני סומכוס היא דאמר ממון המוטל בספק חולקין בלא שבועה ולא אזלינן בתר חזקת מרא קמא לטובת מוכר ודיקא רבנן אזלי בתר חזקת מרא קמא
- (3) תוספות ד"ה הא מני
- (א) נראה לרבינו שמואל (רשב"ם) מדלא קאמר אלא הא מני סומכוס היא משמע דלא הדר ביה ממה דאוקמה בעומדת באגם ולא איירי סומכוס אלא בשאין מוחזק לא זה ולא זה אבל היכא דאחד מוחזק מודה סומכוס דעל אידך להביא ראיה
- (ב) וקשה לר"י דלעיל בדף צז: אמרינן דזה אומר איני יודע אם שאולה אם שכורה וזה אומר איני יודע יחלוקו ואוקימנא כסומכוס ואף על גב שהשוכר מוחזק במעותיו
- (ג) ויש ליישב לפירוש רשב"ם דהתם בדף צז: שהמוחזק נמי טוען שמא אכן אין חזקתו מועלת אבל הכא אוקימנא בעומדת באגם כדי דנוכל לפסוק דיחלוקו אפילו בכרי וכרי דאלו שלא באגם והוה מוחזק חד מינייהו היתה מועלת חזקתו אפילו לסומכוס
- (ד) ומיהו קשה לרשב"ם מסוגיא בפרק המניה אשר פרטיו אין מעניננו
- (4) המשך תוספות
- (א) קשיא – אמאי קאמר הא מני סומכוס היא לוקמה אפילו כרבנן ונימא דהכא לית לן למיזל בתר מרא קמא כיון דאיכא חזקה אחרת כנגדה דאוקמה בחזקת מעוברת והשתא היא דילדה
- (ב) תירוץ – לרבנן חזקת מרא קמא חשיבא טפי נגד חזקת מעוברת
- (ג) ועוד תדע דאם היה עם חזקת ממון חזקת מעוברת אפילו סומכוס מודה דהמוציא מחבירו עליו הראיה כדאשכחן לסומכוס בסוגיא בריש שור שנגח את הפרה אשר פרטיו גם כן אין מעניננו
- (ד) קשיא – בסוגיא זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע דיחלוקו מוקי לה גמרא בדף צח: כסומכוס ואמאי והאיכא תרי חזקות – חזקת קיימת (דהשתא היא דמתה בשעת שכירות) וגם חזקת ממון
- (ה) תירוץ הך יחלוקו לא קאי בגוונא דשאלה היום ושכרה למחר אשר חזקת קיימת מסייע לנתבע המוחזק בממונו אלא קאי בגוונא דשכרה היום ושאלה למחר אשר חזקת קיימת לא מסייע לנתבע – ועוד מצינן לאוקי הך דיחלוקו בגוונא דליכא חזקת קיימת כל עיקר דלא מתווכחין באלו מתה בזמן שהיתה שאולה או בזמן שהיתה שכורה אלא מתווכחין איזו פרה מתה כגון זה אומר אשר אותה פרה שהיתה כל הזמן שאולה היא שמתה וזה אומר פרה אחרת שהיתה כל הזמן שכורה היא שמתה
- (5) מהרש"ל – קשיא – אין הכי נמי דיכול להיות דמהני חזקת ממון בצירוף חזקת מעוברת דהשתא ילדה אבל תיקשי מה ראה מביא מהך דשור שנגח דהתם ליכא חזקה כנגדן מה שאין כן בסוגיא דידן דאיכא חזקת מרא קמא דעדיף מחזקת מעוברת ויכול להיות אשר אפי' עם חזקת ממון לא יהא עדיף מחזקת מרא קמא
- (6) מהרש"א – קשיא למהרש"ל – חזקת מרא קמא אין לה חשיבות נגד נתבע שיש לו חזקת ממון ולא שקלי וטרי בחזקת מרא קמא אלא כי הכא שאין א' מהם מוחזק כגון בעומדת באגם ובסימטא דאמרי' הכא לרבנן דאית להו בעלמא דחזקת ממון מהני אית לן למימר דהכי נמי מהני חזקת מרא קמא להעמיד הממון בחזקתו והוי ל' כאלו מוחזק ממש בממון וכן מוכח בכמה דוכתין דלא שייך חזקת מרא קמא היכי שהשני מוחזק ממש בממון
- (7) הקדמה א' לקושיא דמהרש"ל
- (א) ניהדר לתחלת סוגיא דידן למשנה דהמחליף פרה בחמור וילדה זה אומר עד שלא מכרתי וזה משלקחתי דיחלוקו – ומקשי בגמרא וליחזי ברשותא דמאן קיימא
- (ב) תוספות ד"ה וליחזי

- (i) קשיא – וכי נמי הוי הולד ברשות לוקח אין זה הוכחה דקנאה דהא אמרינן בחזקת הבתים הגודרות אין להן חזקה משום דשמא מאליהן באו לרשותו או תפסן ברחוב כשהן הולכות לרעות
- (ii) ומיישבי – כיון דאיכא דררא דממונא ויש ספק בדבר בלא טענותיהן וטוען הלוקח ברי – לכן אם הוא ברשותו אין להוציא מידו
- (iii) ואכן אם לא היה טוען אלא שמא סברא הוא שלא תועיל חזקתו
- (8) הקדמה ב' לקושיא דמהרש"ל

(א) וניהדר נמי להא דקבעו תוספות דידן (בד"ה הא מני) דאם היה עם חזקת ממון חזקת מעוברת אפילו סומכוס מודה דהמוציא מחבירו עליו הראיה כדאשכחן לסומכוס בסוגיא בריש שור שנגח את הפרה דאיירי התם בטענת שמא

(9) מהרש"ל

(א) קשיא לתוספות דידן בד"ה הא מני

(i) מאחר שפסקו תוספות לעיל (בדיבור המתחיל וליחזי) שאם טוען הלוקח שמא לא מהני חזקת ממון אף על פי שלפי האמת (הגם שלא הזכירו תוספות לעיל) יש לו חזקת מעוברת

(ii) תיקשי הא דתוספות דידן (בדיבור המתחיל הא מני) מייתי ראייה משור שנגח דאפילו בטענת שמא מהני חזקת ממון וחזקת מעוברת

(10) מהרש"א

(א) אין כאן קושיא כלל בדדיבור המתחיל וליחזי איירי תוספות בגודרות דבעצם לית בהו חזקת ממון מה שאין כן בהך דריש שור שנגח דאיכא חזקת ממון לבעל הפרה ושפיר מהני עם חזקת מעוברת אפילו לסומכוס אפילו בטענת שמא

(ב) ואל תיקשי איזו ראי' מייתי מהך דשור שנגח לסוגיא דידן דמועיל חזקת ממון עם חזקת מעוברת הרי אוקמינן לסוגיא דידן בדעומדת פרה באגם וליכא חזקת ממון

(ג) דתריץ דלא מייתי התוספות להך דשור שנגח אלא להקשות מינה להך דשאלה היום ושכרה למחר דהתם בקושטא יש לנתבע חזקת ממון – ואכן כך היא הקושיא בפרק שור שנגח בתוספות שם

(11) המשך מהרש"ל – עוד קשה לתוספות

(א) דמצד אחד מקשי תוספות דידן דבסוגיא דזה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע דיחלוקו מוקי לה גמרא בדף צח: כסומכוס ואמאי והאיכא חזקת קיימת (דהשתא היא דמתה בשעת שכירות) וגם חזקת ממון – ומיישבי תוספות דהך יחלוקו לא קאי בגוונא דשאלה היום ושכרה למחר וכו'

(ב) ומצד שני לעיל בגוף המשנה (דף צז. בתחלת ד"ה שאלה) פירשו תוספות להדיא דמתניתין לא זו אף זו קתני ויחלוקו קאי על כל המשנה כולל שאלה היום ושכרה למחר

(12) מהרש"א – תירוץ – אין הכי נמי דלעיל כתבו תוספות דבהגך בבית לא זו אף זו קתני – ברם מחמת הך קושיא גופה דמייתי מהרש"ל חזרו תוספות כאן למימר אשר יחלוקו דהתם לא קאי אשאלה היום ושכרה למחר ואשר לאו בדרך לא זו אף זו אזלי תוספות

(13) בסוף דבריו מייתי מהרש"ל דרך דלא נהירא למהרש"א

דף ק:

תוספות ד"ה והא ר' מאיר

[דף ק עמוד ב] בד"ה והא ר"מ כו' ורכבנן לא מצי לאוקמי דהא תניא בהדיא לקמן אין נשבעין כו' עכ"ל היינו המתריך דידע הברייתא והמקשה דלא ידע הך ברייתא מכל מקום לא בעי לאוקמא כרבנן דקתני וכן שתי שדות ישבע ורבנן אית להו בהך מתני' די' גפנים טעונות דאין נשבעין על הקרקעות דמהך מתניתין גופה נמי קאמר המקשה דלר"מ אין נשבעין על הקרקעות וק"ל:

דף קא.

תוספות ד"ה ולימא לי'

[דף קא עמוד א] בד"ה ולימא ליה כו' פשיטא שלא הנחתים לדעת שתאכל עמי אחר ג' אא"כ אוכל גם אני עמך תוך ג' כו' עכ"ל הכי משמע להו דעיקר פירכא אתוך ג' שיהיה לשניהם ולא ניהא להו לפרש בפשיטות דפריך שיהיה הכל לאחר ג' לבעל הקרקע וכדמסיק רבין דאם כן תקשי ליה הכי אמתני' דקתני יחלוקו דליכא למימר דהוה מפרש לה כדמסיק רבין יחלוקו אתוך שלשה דהא ארבין נמי פריך ולימא אי את נטעת בתוך ג' כו' אלא ע"כ דהוה מפרש למתני' בין בתוך ג' בין לאחר ג' יחלוקו ודו"ק:

- (1) משנה – שטף נהר זיתיו ונתנם לתוך שדה חבירו זה אומר זיתי גדלו וזה אומר ארצי גדלה יחלוקו
- (2) טבלא דלהלן מסכמת שיטות עולא ורבין לביאור דמשנה ומסכמת נמי קושיות דמקשי בגמרא לעולא ורבין – פרטי דהני שיטות וקושיות אינן מעניננו

	משנה – יחלוקו	תוך שלש שנים	לאחר שלש שנים
1	עולא לביאור דמשנה	הכל לבעל הזיתים דבכה"ג לא קתני במשנה דיחלוקו	יחלוקו
2	קשיא דגמרא לשיטת עולא במשנה כמבואר בתוספות	נימא יחלוקו אף בתוך שלש שלא כעולא	יחלוקו
3	מהרש"א לא הקשו לעולא דנימא דהכל לבעל הזיתים תוך ג' והכל לבעל הקרקע לאחר ג' דאם כן תיקשי האיך לאוקי יחלוקו דמשנה	לא הקשו דנימא הכל לבעל הזיתים תוך שלש	ואשר הכל לבעל הקרקע לאחר שלש
4	וליכא למימר דהקשו דנוקי למשנה כרבין בשורה 5 דיחלוקו בתוך ג' ויהא הכל לבעל הקרקע לאחר ג' – דהא בשורה 6 מקשי בגמרא לרבין דלכאורה לא יתכן דרך 5	לא הקשו דנימא יחלוקו תוך ג'	ואשר הכל לבעל הקרקע לאחר שלש
5	רבין	יחלוקו	הכל לבעל הקרקע
6	קשיא לרבין	לא יתכן דרך 5	לא יתכן דרך 5
7	מסקנא כרבין	אכן יחלוקו כדרך 5	אכן הכל לבעל הקרקע כדרך 5

- (3) מהרש"א על קושיא דגמרא לשיטת עולא בשורה 2

- (א) משמע לתוספות דעיקר קושיא לעולא נחית אתוך ג' שיהא לשניהם שלא כעולא דמפרש דבתוך ג' הכל לבעל הזיתים
- (ב) ולא ניהא לתוספות לפרש בפשיטות דפריך כבשורה 3 שיהיה הכל לבעל הזיתים תוך ג' ויהא הכל לבעל הקרקע לאחר ג' דאם כן תקשי ליה באיזו גוונא מילף משנה דיחלוקו

ג) שאלה – למה לא מפרשי תוספות דמקשי למה לא אזיל עולא בשיטת רבין בשורה 5 דיחלוקו תוך ג' ויהא הכל לבעל הקרקע לאחר ג'

4) תשובה – אלו כן הוי לה לגמרא להקשות לעולא כדמקשי לרבין בשורה 6 – ואף על גב דבסוף (כבשורה 7) עמד רבין בשיטתו בשורה 5 מכל מקום עדיף להו לתוספות שלא לאוקי עולא בשיטה דמקשי גמרא עלה

דף קא:

תוספות ד"ה בשדה

[דף קא עמוד ב] בד"ה בשדה כו' אף על גב דכבר אשמועינן לעיל ר"י גופיה כו' ולמ"ד ה"נ משום ישוב א"י כו' שלא תאמר אפי' בח"ל כו' עכ"ל צ"ל למ"ד משום ישוב א"י היינו דר"י גופיה קאמר טעמיה דאין שומעין משום ישוב א"י דאם לא כן איכא למטעי בדבריו דטעמיה דאין שומעין משום כחשה ואפי' בח"ל ודו"ק:

דף קב.

תוספות ד"ה גובתא

[דף קב עמוד א] בד"ה בגובתא כו' ובמנחות נמי עשאה כמין נגר פסולה והיינו מעומד דשילהי המוכר כו' עכ"ל ומזוזות דבי רבי כמין נגר עבידן וכשירות נמי קאמר התם ומחלק התם הא דעבידא כסיכתא הא כאסתוירא אבל רצונם דמשמע ליה לר"ת דהך כמין נגר פסולה היינו מעומד דאינו דרך כבוד כההוא דמוכר פירות דכמין נגר הוא קבורת חמור מעומד דה"ל דרך בזיון וק"ל:

תוספות ד"ה קולט מן האויר

בד"ה קולט מן כו' תימה ואי ליתא דר"י אמאי שבחצר כו' עכ"ל פסיקא להו הכא דבחצר של בע"ה מדיוקא דקולט מן האויר הוא שלו הא שבחצר של בע"ה אבל מסיפא אין ראייה דהא תרתי דסתרן קתני וע"כ מוקמי' לה ברפת שבחצר והשכיר החצר ודו"ק:

תוספות ד"ה אי הכי

בד"ה א"ה אמאי כו' וי"ל כי ליכא ביציים כו' אביציים שנפלו יש גזל כו' עכ"ל אף על גב דהמקשה נמי ידע לאוקמא דרכי שלום אאמן כמו שכתבו התוס' לעיל לחד תירוץ היינו משום דאסורות משום גזל גמור הביציים קאי שפיר אמלתא דרישא אבל כי אוקמא המתריך ליכא ביציים תחתיה ואאמן גרידא ע"כ דלא קאי כלל אמלתא דרישא וא"כ לפי סברת המתריך הוה מצי לאוקמא נמי כדס"ד מעיקרא אביציים אלא דלא קאי אמלתא דרישא דאיירי מקמי דתפול לחצרו אבל הסיפא איירי בביציים שנפלו כבר לחצרו כו' ודו"ק:

דף קב:

רש"י ד"ה בבא לבית דין

[דף קב עמוד ב] בפרש"י בד"ה בבא לב"ד כו' דלמא לשון אחרון אית לן כו' עכ"ל כצ"ל:

תוספות ד"ה ובא מעשה

תוס' בד"ה ובא מעשה כו' ותימה דלשמואל משמע דמספקא ליה כו' תמורת עולה תמורת שלמים אמר ר"י כו' עכ"ל כצ"ל אבל אי לאו דשמואל ה"א דטעמא דר"י משום דתפוס לשון שניהם כההיא דתמורה ובתחילת חודש או סוף חודש נמי יחלוקו וק"ל:

סוגיא דפירושי קמפרש חלק א' תד"ה הוה אמינא פרושי קמפרש

בד"ה ה"א פרושי כו' אם לא אפרש שם כפי' ר"ש וכאן כפירוש הקונטרס כו' עכ"ל ולא בעי למימר (אבל) [אם] לא תפרש שם כפירוש ר"ש וכאן כפי' ר"י דעיקר פר"י התם דומיא דלעיל גבי חולקין חביריו על בן ננס ומזה יתיישב ג"כ דלא בעי ר"י לפרש התם דאי מההיא קאי שפיר אמרחץ והכי קאמר אי מההיא דמרחץ ה"א בההיא דאסתר דפרושי קמפרש למיזל בתר פחות שבלשונות כההיא דגט פשוט אלא דא"כ לא הוי פרושי קמפרש כההיא דלעיל ודו"ק:

עיי' בפרק בית כור בבבא בתרא דף קה. ודף קה: ובפרט בתוספות שם ד"ה פרושי קמפרש

סוגיא דפירושי קמפרש חלק ב' גמרא מי אמר שמואל

גמ' מי אמר שמואל לא כו' דאמרי תרוייהו כור בל' כו' וה"ה דהוה מצי למפרך אדרב כדלעיל מאי קא משמע לן והאמר רב חדא זימנא אלא דניחא ליה למפרך מדשמואל אדשמואל ועיי' בתוס' בפ' בית כור וק"ל:

דף קג.

סוגיא דרב נחמן חלק א' תד"ה נקיטת חמש שנין

[דף קג עמוד א] תוספות בד"ה נקיטת ה' כו' ואין השטר בידך אלא כדי שלא אכחש לך חשבון השנים כו' עכ"ל יש לדקדק דאכתי כיון שאין כתוב בשטר לא תחילת השנים ולא סופן הרי יוכל לכחש כל חשבון השנים לומר שכבר דרת בכולן ויש לומר שהיית סבור שידעו העולם באיזה זמן שירדת לקרקע זו ועוד שעכ"פ ידעו במקצת השנים אם היה דר אם לא ולא יוכל עתה לכחש בכולן ודו"ק:

(1) גמרא

(א) אמר רבא אמר רב נחמן – האי מאן דאוגר ביתא לחבריה לעשר שנין וכתב ליה משכיר שטרא ולאחר זמן בא משכיר לפני בית דין ואמר לשוכר כבר דרת בה חמש שנים ושוכר אומר לא דרתי אלא שלש – מהימן המשכיר

(ב) אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא אלא מעתה אוזפיה מאה זוזי בשטרא ואמר ליה פרעתיך פלגא הכי נמי דמהימן

(ג) אמר ליה רבינא הכי השתא התם שטר לגוביינא קאי אם איתא דפרעיה איבעי ליה למכתבא אגביה אי נמי מיכתב עליה תברא אבל הכא אמר ליה האי דכתיבי לך שטרא כי היכי דלא תחזק עליה

(2) תוספות – פירוש ראשון דרבינו חננאל

(א) אין כתוב בשטר לא תחילת השנים ולא סופן והשטר ביד השוכר ואומר משכיר לשוכר כבר דרת ה' שנים ופריך בשטר מלוה מי נאמן לומר פרעתי פלגא ומשני הכא אמר לי' האי דכתיבי לך שטרא כי היכי דלא תחזק

(ב) פירוש משכיר טוען דעיקר השטר בשבילי נכתב שעל ידי שטר הגם שהוא אצלך יש קול שבמשכנתא (בשכירות) הוא אצלך ואין הקרקע לקוח בידך – ואין השטר בידך אלא כדי שלא אכחש לך חשבון השנים כמה היו מעיקרא – וכיון דעיקר השטר בשבילי נכתב נאמן אני בחשבון כמה שנים דרת בקרקע

(3) מהרש"א

(א) קשיא – אכתי כיון שאין כתוב בשטר לא תחילת השנים ולא סופן הרי יוכל משכיר לכחש כל חשבון השנים לומר שכבר דרת בכולך

(ב) תירוץ

- (i) אין הכי נמי שאין כתוב בשטר לא תחילת השנים ולא סופן ואף על פי כן הרויח שוכר במקצת
(ii) שלא יוכל משכיר לומר שכבר דר שוכר בכולך מחמת שידעו העולם מתי ירד לקרקע זו וגם ודאי ידעו העולם אם אכתי לא דר בקרקע כל עיקר

סוגיא דרב נחמן חלק' ב' תוספות בא"ד עשר שנים

בא"ד עשר שנים בק' דינרים עשרה דינרים בכל שנה ואחר כו' עכ"ל יש לדקדק כיון דלרב נחמן קיימינן וקרקע בחזקת בעליה עומדת ואפי' אפיך מיפך א"כ הכא נמי אית לך למתפס לשון ראשון עשרה שנים במאה דינרים דקרקע בחזקת בעליה קיימת וכיון דאין שכירות משתלמת אלא לבסוף הוה ליה תוך זמנו ואין השוכר נאמן כדאמרינן לעיל ויש לומר דהכא ודאי אית לך למימר דפרושי קמפרש דה"ק מאה דינרים לי' שנה אך שתשלם לי עשרה דינרים בכל שנה ולא דמיא לההוא דמרחץ דאיכא למימר דמיהדר קהדר להוסיף על שכירתו דינר אחד בחודש הי"ג או לפחות על שכירתו דינר י"ג וכיון דקרקע בחזקת בעליה קיימת ע"כ יוסיף לו דינר כלשון ראשון או כלשון אחרון לפי היותר שבלשונות מה שאין כן הכא דסך השכירות שוה ואין כאן הוספה ולית לך למימר אלא דפרושא קמפרש ודו"ק:

(1) המשך תוספות – פירוש שני דרבינו חננאל – מיירי בשטר שישנו ביד המשכיר דכתוב בשטר בזמן כך וכך שכרתי אני השוכר חצרו של פלוני עשר שנים בק' דינרים י' דינרים בכל שנה ואחר ה' שנים טוען השוכר ואמר למשכיר נקיטת שכירות חמש שנים כו' ואסיקנא דשוכר נאמן בשבועה דלא נעשה השטר לגוביינא (שיוכל משכיר לגבות השכירות) אלא כדי שלא יטעון השוכר לקוחה היא בידי

(2) סוגיא החל בדף קב.

(א) משנה – המשכיר בית לחבירו לשנה נתעברה השנה נתעברה לשוכר השכיר לו לחדשים נתעברה השנה נתעברה למשכיר מעשה בציפורי באחד ששכר מרחץ מחבירו בשנים עשר זהב לשנה מדינר זהב לחדש ובא מעשה לפני רבן שמעון בן גמליאל ולפני ר' יוסי ואמרו יחלוקו את חדש העיבור

(ב) רש"י – דלא ידעינן אי תפוס לשון ראשון או לשון אחרון

(ג) גמרא

(i) שמואל אמר מתניתין דתני יחלוקו בבא לבית דין באמצע החדש ואמר לו צא מביתי או תן לי שכר חדש זה וכי מספקא לך איזהו לשון נתפס אמרינן העמד ממון על חזקתו ומה שדר בה כבר לא מפקינן מיניה ודלמא לשון אחרון אית לך למיתפס ומה שלא עבר מן החדש או יצא או יתן לו שכרו העמד קרקע על חזקתה בחזקת בעליה

(ii) ורב נחמן אמר קרקע בחזקת בעליה עומדת ואפילו בא בסוף החדש כולו למשכיר שהספק לא עכשיו נולד אלא מתחילת החדש נולד והעמד קרקע על חזקתו ונמצא שדר בשל חבירו וצריך להעלות לו שכר

(iii) רש"י – ולרב נחמן אף על גב דאפיך מיפך ואמר ליה מעיקרא דינר זהב לחדש משנים עשר זהובים לשנה קאמר רב נחמן כולו למשכיר דטעמא לאו משום דתפוס לשון אחרון הוא אלא ספוקי מספקא ליה וספיקא שדי ליה אתחילת החדש וקרקע בחזקת בעליה תעמידנו

(ד) המשך דגמרא בדף קב:

(i) בעו מיניה מר' ינאי שוכר אמר נתתי שכר שנה ומשכיר אמר לא נטלתי על מי להביא ראייה

(ii) קשיא

(1) אימת אי בתוך זמנו תנינא דבחזקת שלא פרע דהלואי שיפרע אדם חובו בזמנו

(2) אי לאחר זמנו תנינא דאינו בחזקת שלא פרע

(ה) תירוץ – לא צריכא ביומא דמשלם זמניה מי עביד איניש דפרע ביומא דמשלם זמניה או לא

(3) ניהדר לסוגיא דידן כמבואר לפי פירוש שני דרבינו חננאל – שטר שישנו ביד המשכיר דכתוב בשטר בזמן כך וכך שכרתי אני השוכר חצרו של פלוני עשר שנים בק' דינרים י' דינרים בכל שנה ואחר ה' שנים טוען השוכר ואמר למשכיר נקיטת שכירות חמש שנים כו' ומסיק דשוכר נאמן בשבועה

(4) גמרא

(א) אמר רבא אמר רב נחמן – האי מאן דאוגר ליה ביתא לחבריה לעשר שנים וכתב ליה משכיר שטרא ולאחר זמן בא משכיר לפני בית דין ואמר לשוכר כבר דרת בה חמש שנים ושוכר אומר לא דרתי אלא שלש – מהימן המשכיר

(ב) אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא אלא מעתה אוזפיה מאה זוזי בשטרא ואמר ליה פרעתין פלגא הכי נמי דמהימן

(ג) אמר ליה רבינא הכי השתא התם שטר לגוביינא קאי אם איתא דפרעיה איבעי ליה למכתבא אגביה אי נמי מיכתב עליה תברא אבל הכא אמר ליה האי דכתיבי לך שטרא כי היכי דלא תחזק עליה

(5) מהרש"א

(א) קשיא

(i) אין שכירות משתלמת אלא לבסוף

(ii) ולרב נחמן לטובת משכיר שקרקע בחזקת בעליה עומדת עלינו למתפס לשון ראשון **עשרה שנים** במאה דינרים לכל שנה כדי דליהוי תוך זמנו ונסיק דאין שכירות משתלמת אלא לבסוף

(ב) תירוץ

(i) לא דמיא לההוא דמרחץ דאיכא למימר דמיהדר קהדר להוסיף על שכירתו דינר אחד בחודש הי"ג או לפחות על שכירתו דינר י"ג וכיון דקרקע בחזקת בעליה קיימת ע"כ יוסיף לו דינר כלשון ראשון או כלשון אחרון לפי היותר שבלשונות

(ii) דשאני הכא כיון דסך השכירות שוה ואין כאן הוספה ודאי אית לן למימר דפרושי קמפרש דהכי קאמר מאה דינרים לי' שנה אך שתשלם לי עשרה דינרים בכל שנה

סוגיא דרב נחמן חלק ג' תוספות בא"ד כדי שלא יחזיק

בא"ד כדי שלא יחזיק השוכר דלפי זה השטר ישנו ביד המשכיר עכ"ל ולגירסא זו כו' האי דכתבית לך שטרא כי היכי דלא נחזיק עליה הוא עכ"ל בעל המאור וק"ל:

הדרן עלך השואל